

DİN ÖĞRETİMİNDE KULLANILACAK BAŞLICA YÖNTEM TEKNİKLER

Eğitimde;

Niçin
öğreteceğiz?

Eğitimin
Amaçları

Nasıl
öğreteceğiz?

Öğretim
Yöntemleri

Ne ile
öğreteceğiz?

Eğitim
Araç ve
Gereçleri

Ne kadar
öğrettik?

Ölçme ve
Değerlendi
rme

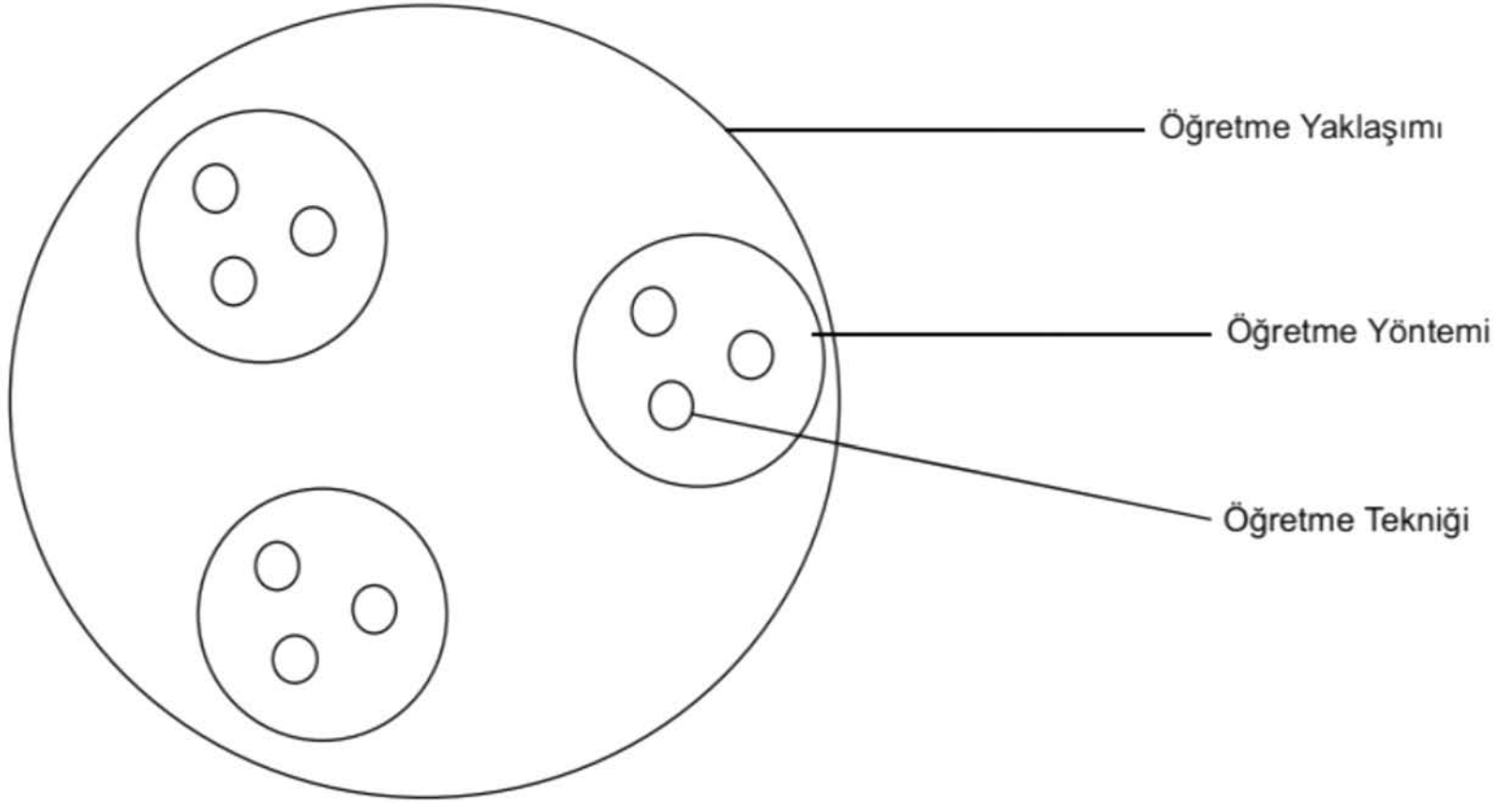
Öğretme yolları

Öğrencilere yeni bilgi, beceri ve tutumları nasıl kazandıracamız, nasıl öğreteceğiz?” konusunu içerir.

Eğitim durumları denilen bu alan kaynak, araç ve gereçler ile yöntemleri kapsar.

Öğretme yolları;

- ✓ *Öğretme yaklaşımı (strateji)*
- ✓ *Öğretim yöntemi*
- ✓ *Öğretim teknikleri*

ÖĞRETME YOLLARI

Öğretme
yaklaşımı

Öğretimde amaçlara ulaşabilmek için, tüm öğrenme durumları göz önünde tutularak, yöntemlerin seçimine yön veren genel bir öğretim yoludur.

Öğretim yöntemi

Öğretimde amaçlara ulaşabilmek için, tekniklerin, işlenecek konunun, araç gereç ve kaynakların bir bütünlük oluşturacak biçimde düzenlenerek hizmete sunulmasında izlenen bir öğretim yoludur.

Öğretim tekniği

Öğrencilere belli bir içeriği sunmada, öğretim etkinliklerinin düzenlenmesinde izlenen özel bir yoldur.

Öğretmen öğretimde kullanacağı yöntemi belirlerken;

- Öğrencinin gelişim özelliklerine
 - Öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine
 - Öğretmenin yöntem yatkınlığına
 - Zaman ve maliyete
 - Sınıf/öğrenci grubunun büyüklüğüne,
 - Konunun ve içeriğin özelliğine
 - Öğretim ortamının fiziksel imkânlarına
 - Öğretim sonucunda öğrencide geliştirilmek istenen niteliklere uygunluğu
- göz önünde bulundurması gerekmektedir.

ÖĞRETME YAKLAŞIMLARI

Din öğretiminde kullanılabilecek belli başlı öğretim stratejileri şunlardır:

- ❖ Buluş yoluyla öğretim stratejisi
- ❖ Sunuş yoluyla öğretim stratejisi
- ❖ Araştırma-inceleme yoluyla öğretim stratejisi
- ❖ İşbirliğine dayalı öğretim stratejisi
- ❖ Oyun Yoluyla Öğretim

Buluş (Keşfetme) Yoluyla Öğretme Yaklaşımı:

- Bu yaklaşım, belli bir problemle ilgili verileri toplayıp, çözümlenerek (analiz ederek) soyutlamalara ulaşmayı sağlayan, öğrenci etkinliğine dayalı, güdüleyici bir öğretim yoludur. Keşfetme yoluyla öğrenme de, öğretmenin temel görevi öğrenciyi yönlendirmek ve cevabı ona buldurtmaktır. Buradaki keşfetme yeniden bulmadır.

Sunuş Yoluyla Öğretme Yaklaşımı:

- Bilginin aktarılması, kavram, ilke ve genellemelerin açıklanmasında sıkça kullanılmaktadır.
- Sunuş yoluyla öğretmede bilgilerin düzenlenmiş, sıralanmış olması gerekmektedir.
- Öncelikle genel ilke ve kavramlar verilir, bunu, ayrıntılı bilgilerin kazandırılması izler.

Araştırma İnceleme (Soruşturma) Yoluyla Öğretme Yaklaşımı:

- Öğrencilerin sınıf içi etkinliklerine dayalı konulardaki problemlerin çözümü için uygulanan bir tür problem çözme yaklaşımıdır. Bu yaklaşımda öğrenci, problemi tanımlar, problemin çözümü için geçici çözüm yolları önerir. Bu çözümlerin sınanması için veri toplar ve verileri değerlendirerek sonuca ulaşır.

İşbirliğine Dayalı Öğrenme Öğretme:

- Öğrencilerin küçük gruplar oluşturarak bir problemi çözmek ya da bir görevi yerine getirmek üzere ortak bir amaç uğruna, birlikte çalışma yoluyla bir konuyu öğrenme öğretme yaklaşımıdır.

Oyun Yoluyla Öğretim:

- Oyun, bireylerin fiziksel, zihinsel yeteneklerini geliştirici, hayatı zevkli kılıcı, estetik nitelikleri ve beceriyi geliştirici etkinliklerdir, diye tanımlanabilir.
- Eğitsel oyunlar, öğretilen bilgilerin pekiştirilmesini ve rahat bir ortamda tekrar edilmesini sağlayan etkinliklerdir.

ÖĞRETİM STRATEJİSİ	ÖĞRETİM YÖNTEMİ	ÖĞRETİM TEKNİKLERİ
Buluş Yoluyla Öğretim Stratejisi	Soru-Cevap Örnek Olay İnceleme Grup Çal. ve Tartışma Problem Çözme Drama	Büyük/Küçük Grup Tartışması, Panel, Açık Oturum, Çem Forum, Münazara, Beyin Fırtınası, Altı Şapkalı Düşünme, Ayakkabılı Uygulama, (Analoji), Nesi Var?, Ne-den-Sonuç Bulma, Balık Kılçığı, Sıcak Sandalye, Sorun Çözme Evi, G Geliştirme,Biçimsel/Yaratıcı Drama, Pandomim, Kukla O
Sunuş Yoluyla Öğretim Stratejisi	Anlatım, Gösterip Yaptırma	Konferans, Sempozyum, Panel, Öğrenci Sunumu, Soru-C
Araştırma-İnceleme Yoluyla Öğretim Stratejisi	Örnek Olay İncelmesi Grup Çal. ve Tartışma Gezi-Gözlem Soru-Cevap Drama	Beyin Fırtınası, Altı Şapkalı Düşünme, Altı Ayakkabılı Uygulama, (Analoji), Nesi Var?,Neden-Sonuç Bulma, Balı Kılçığı, Sıcak Sandalye, Sorun Çözme Evi, Görüş Geliştirme Büyük/Küçük Grup Tartışması, Panel,Açık Oturum, Çem Forum, Münazara,Biçimsel/ Yaratıcı Drama, Pandomim, Oyunu
İşbirliğine Dayalı Öğretim Stratejisi	Grup Çal. ve Tartışma Problem Çözme Örnek Olay İncelesi Gezi-Gözlem Gösteri-Yaptırma Soru-CevapAnlatım	Takım-Oyun-Turnuva, Başarı Gruplan, Ay-rılıp-Birleşme, Tartışma Grubu, Büyük/Küçük Grup Tartışması, Panel, Açık Oturum,Çember, Forum, Münazara, Beyin Fırtınası, Altı Şapkalı Düşünme, AİU Ayakkabılı Uyulama, (Analoji), Nesi Var?, Neden-Sonuç Bulma, Balık Kılçığı, Sıcak Sandalye, S Çözme Evi, Görüş Geliştirme, Biçimsel/Yaratıcı Drama, Pandomim, Kukla Oyunu,
Oyun Yoluyla Öğretim	Dramatizasyon(rol yapma) Eğitsel oyun yöntemi	Kart oyunları(siz olsaydınız ne yapardınız?), Kutuplaşma, kavram kontrolü, grup oyunları(mektup ya da telgraf oyunu), nesi var?- Parmak oyunu, Sözsüz oyun (Pandomim), bağı drammatizasyon, bağımlı drammatizasyon, kukla ve bebekler taklidi oyun (benzetme)-başka, ters başka, akrostiş

Beyin Fırtınası

Bir Öğretim Materyali Olarak Film

Tartışma Yöntemi

Küçük Grup Oluşturma

Örnek Olay İncelemesi

Fotoğraf ve Resimlerin Analiz Edilmesi
(Fotoğraf/Resim Okuma)

Gözlem Gezisi Yöntemi

Drama

Altı Şapkalı Düşünme Tekniği

Problem Çözme

Görüş Geliştirme

Kavram Haritaları ve Din Öğretiminde Kullanımı

Din Öğretiminde Ayetlerin Kullanımı

Din Dili Çalışmaları

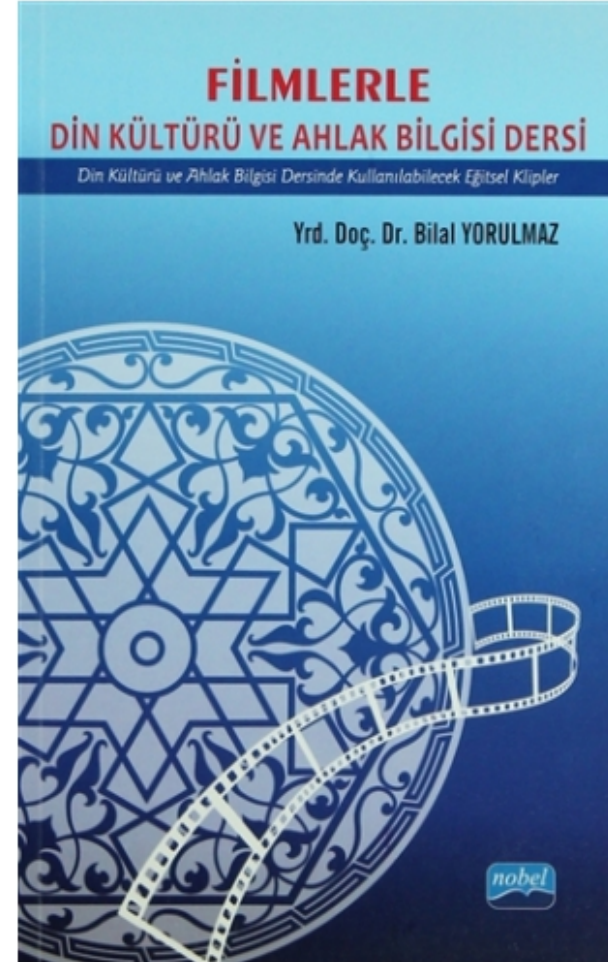
Beyin Fırtınası

- Beyin fırtınası, bir sorunla karşılaşıldığında hızlı düşünce üretme tekniğidir. Bu teknikte olabildiğince çok sayıda fikir öne sürmek esastır. Öğrenciler birbirinin düşüncelerinden yararlanarak yeni düşünceler üretebilirler.
- Örneğin, öğrencilere **“Kötü alışkanlık ve davranışlardan kaçınmaya yönelik çözüm önerileriniz nelerdir?”** İctihat yapılmasaydı fıkhi meseleler nasıl çözülebilirdi?
- **İctihadın hayatı kolaylaştırmaya yönelik katkıları nelerdir?** sorusu yöneltilerek, bu çerçevede bir beyin fırtınası yapılabilir.

Bir Öğretim Materyali Olarak Film

Filmin bir öğretim materyali olarak kullanılmasının birçok yararı vardır:

- Sınıf ortamına getirilmesi mümkün olmayan araç ve gereçlerin, olay ve olguların gösterimini sağlar.
- Öğretilen/öğretilecek konuya güdülemeyi sağlar.
- İlgi çekicidir.
- Heyecan vericidir.
- Sürükleyicidir.
- Öğreticidir.
- Kelime hazinesini geliştirir.
- Görme ve işitme duyularına hitap ettiği için çok etkilidir.

- Tarihi olayları somutlaştırır.
- Kalıcı ve uzun süreli öğrenme sağlar.
- Hareketlilik, renk, müzik vb. unsurlar işin içine girdiği için daha verimli bir öğrenme sağlar.
- Öğrencilerin problemlere ilgilerini uyandırır ve çözüm yolları üretmeye sevk eder.
- Filmde herhangi bir sahneyi durdurma, ileri ve geri alabilme özelliği, konu üzerinde ayrıntıları görebilme ve öğrenmeyi arttırıcı etki yapar.
- Film, izledikten sonra öğrencilerle etkinlik (tartışma vb.) yapılabilecek bir eğitim aracıdır.

Film izleme formları

TARTIŞMA YÖNTEMİ

- Tartışma yöntemi dinleme, sorgulama, fikir alışverişi ve bir konuyu değerlendirme gibi etkinlikleri içerir. Tartışma yöntemiyle, bir grup öğrencinin belli bir konunun kavranması amacıyla karşılıklı görüşler, fikirler ve eleştiriler üreterek o konuyu kapsamlı ve detaylı olarak irdelemesi kastedilir. Bu yöntemde birbirinden farklı iki görüş neden ve sonuçlarıyla da ortaya konulabilir. Öğrencileri okudukları ve öğrendikleri konular üzerinde düşünmeye iten, anlaşılmayan konuların açıklanmasına yarayan bir yöntemdir.
- Tartışma yöntemi ile doğruların tek boyutu olmadığı, birçok yönünün olduğu görülebilir. Olaylara çok yönlü bakabilme, eleştirebilme, eleştiriden yararlanabilme, yeni sentez yapma, hoşgörülü olma, karşıt görüşün neden, niçinini çözümleme, küsmeme, kırılmama, katkılar için teşekkür edebilme becerisi kazandırmada yüksek düzeyde eğitsel bir değeri vardır.

KÜÇÜK GRUP OLUŞTURMA

- Küçük gruplarda öğrenme, sınıfın küçük gruplara ayrılmasını ve verilen bir konu üzerinde beraberce çalışılmasını içerir. Öğrenciler bilgi almak, problem çözmek ve karar vermek için yardımlaşarak çalışırlar. Öğrenciler ayrıca grup işleyişi hakkında fikir edinir ve katılım becerileri kazanırlar.
- Sınıfların ilk kez gruplar hâlinde çalışması büyük önem taşır. Çünkü bu çalışma daha sonraki grup çalışmalarının nasıl yürüyeceği hakkında bir fikir verecektir.

ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ

- Örnek olay inceleme, örnek problem çözme ve örnek olay isimleri ile de anılan örnek olay inceleme yöntemi, öğrencilerin gerçek hayatta karşılaşılan sorunlu bir olayı sınıf ortamında çözmeleri esasına dayanır. Bu yöntem, sosyal ilişkilerle ilgili bir durumu, bir sorunu, bir olayı inceler ve olayın nedenlerini ortaya çıkarmaya çalışır. Çözüm yolları önerilmek istendiğinde ise olayı kişiselleştirmeden genel bir hava içinde ve sorun merkeze alınarak tartışılması amacıyla kullanılır. Dolayısıyla, örnek olay inceleme yönteminde öğrencilerin sorunlu bir olaya aktif olarak katılmaları ve sorunlu olayın nedenleri hakkında fikirler ve çözüm önerileri üretmeleri istenir.

ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ

- Söz konusu olan sorunlu olay, gerçek ya da hayalî olabilir ve genellikle de yazılıdır, görsel olaylara da yer verilebilir.
- Örnek olayı içeren bir rapor üzerinde çalışan öğrenciler, ilk önce olayın mahiyetini öğrenirler, daha sonra var olan verileri analiz ederek değerlendirirler ve en sonunda bir çözüme ulaşırlar.
- Bazen de öğrencilerin bir örnek olayı kendilerinin kaleme almaları ve çözüme kavuşturmaları istenebilir. Çünkü hemen her birey günlük hayatta sürekli olarak farklı problemlerle karşı karşıya gelmekte ve başarılı bir hayat için bu problemlerin üstesinden gelmeye çaba harcamaktadır. Bu durumda, bir grup öğrenci bir araya gelerek kendi deneyimleri hakkında önce kısa hikâyeleri gruptaki diğer üyelere yüksek sesle okurlar ve onları gruptaki öğrencilerle tartışırlar.
- Din eğitimi ve öğretiminde örnek olay incelemesi yöntemi, öğrencilere bir konuyu ya da bir beceriyi kazandırmak amacıyla kullanılır. Öğrencinin karar verme, seçme ve sonuca ulaşma ile ilgili yaşantı geçirmesi sağlanır. Bu yöntem daha çok buluş yoluyla öğretim stratejisinde ve bilişsel alanın kavrama, analiz, sentez, değerlendirme ve uygulama düzeyindeki duyuşsal alanın tepkide bulunma, değer verme, örgütlenme düzeyindeki davranışların kazandırılmasında kullanılır.

Örnek Olay: Osman'ın Abisi

- "Osman'ın abisi Hüseyin, İstanbul'da üniversiteyi kazanmış ve okumaya başlamıştı. 4 aydır ailesinden uzaktaydı ve ailece sömestr tatilini bekliyorlardı. Hüseyin telefon ederek, sabah trene binip gece, 23.10'da ineceğini söyleyince tüm aile sevindi. Osman'ın babası, trenin gelmesine yakın tren garına giderek bekledi ve Hüseyin'le birlikte eve sevinç içinde geldiler.
- Sevinçlerinden ne yaptıklarını bilmiyorlardı. Otomobilde, baba oğul konuşarak geldiler ve apartmana konuşa konuşa girdiler. Eve gelince tüm aile, Hüseyin'i coşkuyla karşıladı. Yemek yediler, çay içtiler, saat 02.30'a kadar yüksek sesle konuşarak sevinçlerini paylaştılar. Çünkü Hüseyin, ilk defa aileden uzak kalmıştı ve hepsi onu çok özlemişti. Kapının zili çalınca birden şaşırdılar."

Aşağıdaki sorularla örnek olay tartışılır:

- Sizce kapıyı kim çalmış olabilir?
- Siz bu ailenin komşusu olsanız ve gürültüden uyuyamasanız ne yapardınız?
- Bu ailenin, yaptığı yanlışlar nelerdir?
- Gecenin bu saatine kadar oturma kimlere hangi zararları verir?
- Osman, sabah okula gelebilir mi? Gelirse dersleri, tam olarak izleyebilir mi?
- Osman'ın babası, işine tam zamanında gidebilir mi?
- Gecenin geç saatlerinde yüksek sesle konuşmak, eğlenmek doğru mudur?
- Sizce, bu yanlışları yapan Osman'ın ailesi ne yapmalıdır?
- Bu örnek olaydan, hangi sonuçları çıkarabiliriz?

Bu örnek olaydan, Şu sonuçları çıkarabiliriz:

- Erken yatıp, erken kalkmalıyız.
- Sevinçli günlerimizde geç yatmak gerekmez.
- Komşularımızı rahatsız etmemeliyiz.
- Yaptığımız davranışlardan, başkalarının rahatsız olup olmayacaklarını düşünmeliyiz.
- Yolda, evde geç saatlerde yüksek sesle konuşmamalıyız.
- Sabah mutlaka kahvaltı yapmalıyız.
- Komşularımızda hasta bulunabileceğini düşünmeliyiz.
- Okula ve işe geç kalmamalıyız.
- Gereksiz yere, polise Őikayet etmemeliyiz.

Örnek Olay (Şerife'nin Resmi)

Siz olsaydınız ne yapardınız?

“Şerife, ailesi ile birlikte şubat tatilinde başka bir şehirde oturan amcalarını ziyarete gider. Amcasının oğlu Çetin kendisinden bir yaş büyük olup 8. sınıfta okumaktadır. Şerife ile Çetin kısa zamanda iyi anlaşılır, birlikte oyunlar oynarlar, eğlenirler. 2-3 gün içinde Çetin'in bazı davranışları Şerife'nin dikkatini çeker. Ancak hem misafir olduğu hem de Çetin kendisinden büyük olduğu için bir şey diyemez. Şerife, tatil dönüşü okula başlar ve resim dersinde öğretmen tatilde karşılaştıkları bir olayı anlatan bir resim yapmalarını ister. Şerife, bir resim çizer. Şerife'nin çizdiği resim sınıfta en güzel resim seçilir. Resim öğretmeni Şerife'yi kutlar. Daha sonra resim öğretmeni, Türkçe öğretmeni ile görüşerek Şerife'nin resminden bahseder ve mümkünse öğrencilere bu resimle ilgili bir kompozisyon yazdırmasını rica eder. Resim öğretmeni, aynı şekilde din kültürü ve ahlak bilgisi dersi öğretmeni ile de konuşur, derste öğrencilerin bu resmi tartışmasını ister. Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni, bunu kabul eder ve resmi sınıfa getirir. Öğrencilere bu derste, resimde gördükleri olayı tartışacaklarını söyler.”

M. Zeki AYDIN

(Din Öğretiminde Yöntemler, s.194 – 195.)

1. Resimde neler görüyoruz? Çetin'in yanıfları nelerdir?
2. Şerife'nin yerinde siz olsaydınız ne yapardınız?
3. Çetin'in yanıflarını söyleyebilir miydiniz? Söylerseniz nasıl söylediniz?

Çetin'in yanlışları şunlardır:

- ✓ Elektriği gereksiz kullanıyor.
- ✓ Gece geç vakte kadar yatmamış zamanı iyi kullanmıyor.
- ✓ Yatağı dağınık duruyor.
- ✓ Odada bir çok kağıt ortalıkta duruyor.

- ❖ “Şerife'nin yerinde siz olsaydınız ne yapardınız? Çetin'in yanlışlarını söyler miydiniz? Söylerseniz nasıl söylerdiniz?”
- ❖ Çetin'in yanlışları tatlı bir dille kendisine hatırlatılmalıdır. Bunun için Şerife, yaptığı resmi veya yazdığı kompozisyonu Çetin'e postalayabilir.

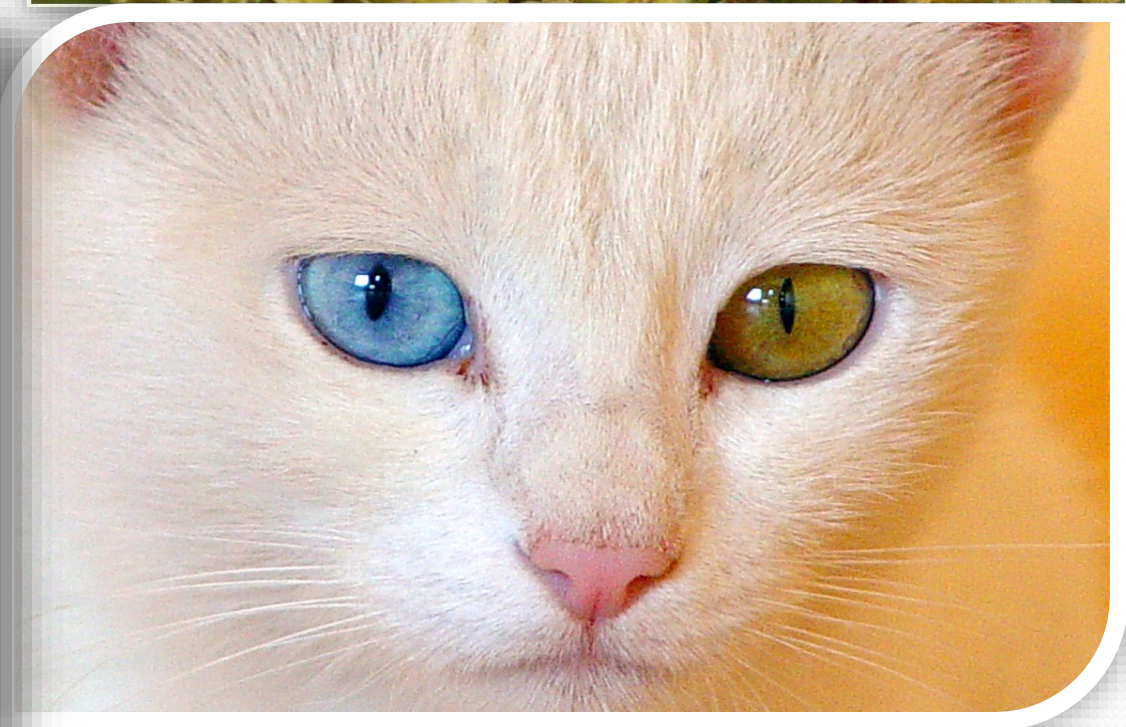

**FOTOĞRAF VE RESİMLERİN
ANALİZ EDİLMESİ
(FOTOĞRAF/RESİM OKUMA)**

GÖZLEM GEZİSİ YÖNTEMİ

- Gözlem gezisi yöntemi, öğrenme etkinliklerinin sınıf dışına taşırılarak, olay ve olguların canlı olarak, olduğu gibi görülmesi, izlenmesidir. Bu, belli öğretim amaçlarının karşılanabilmesi için önceden hazırlanmış bir plan çerçevesinde belli olayların veya durumların gerçek dünyada incelenmesine yönelik olarak gerçekleştirilen eğitsel faaliyetlerin tümüdür. Bu nedenle, gözlem gezisi yöntemi, çeşitli yerlere düzenlenen sadece basit bir ziyaret olarak algılanmamalıdır. Dolayısıyla, gözlem gezisi yönteminin başarılı olabilmesi için, öğretmenin gezilecek veya gözlem yapılacak yerler hakkında bir ön inceleme yapması, harcanacak zamanın, paranın ve emeğin değmesi açısından çok önemlidir.
- Gözlem, öğrencilerin eşya, olay ve varlıkların doğrudan kendilerinden bilgi edinmelerini ve onların bilimsel bir araştırmayla ilgili temel becerileri kazanmalarını sağlayan etkili bir öğretim yöntemidir.
- Din Eğitimi ve Öğretiminde gözlem gezisi konunun özelliğine, gözlem yerinin durumuna, imkânlarına vb. göre büyük gruplar hâlinde (okul, sınıf veya sınıflar) yapılabileceği gibi küçük gruplar hâlinde veya ferdî olarak da (ödev hazırlama vb. için) yapılabilir. Burada önemli olan, gezi-gözlemin niçin ve nasıl yapılacağıının, hangi hususlara dikkat edileceğinin, kavranmış olmasıdır, yani amaçlılık ve planlılık esası vardır

Drama

- Drama, kuramsal boyutunun oluşturulması gerekmele birlikte temelde oyunlaştırma, canlandırma ve doğaçlama olmak üzere atölye çalışmaları çerçevesinde yürütölen bir etkinliktir.
- Drama, önceden yazılı bir metin olmadan, katılımcıların kendi buluşları, özgün düşönceleri, anıları ve bilgilerine dayalı olarak oluşturdukları eylem durumları ve doğaçlamalarıdır.

9. Sınıf 5. Ünite (Değerler ve Aile) Kazanımları:

Bu ünitenin sonunda öğrenciler;

1. Değerleri oluşturan süreçleri sıralar ve kendi değerlerini fark eder.
2. Bulduğu çevre ve toplumdaki ahlâkî değerleri gözlemleyerek bunlara dinin etkileri ve katkılarına yönelik çıkarımlarda bulunur.
3. Ahlâkî değerlerin dinle ilişkisini açıklar.
4. Dinî değerleri doğru anlamamanın önemini açıklar.
5. Kişilik gelişiminde dinî ve ahlâkî değerlerin etkisini açıklar.
6. Kendi değerleri ile eylemleri arasında ilişki kurar.

- **Otobüsteki yolculuk:**

Otobüste gençlerin yaşlılara yer vermediği durum ile ilgili drama çalışması yapılır. Böyle bir durumda drama çalışmasındaki kahramanların nasıl davranması gerektiğinden hareketle, gençlerin nasıl davranması gerektiği sonucuna ulaşılır. Ulaşılan sonuç doğrultusunda drama çalışması tekrarlanır. Büyüklere saygı ile ilgili ayet ve hadislerle konu desteklenir (1, 2, 4, 5 ve 6. kazanımlar).

- ***Konu: Dinimiz Anne-Babamıza, Büyüklerimize İyi Davranmamızı Öğütler***
- Öğrencilerden biri dede, biri anne, biri de çocuk olur. Anne dedeye hiç iyi davranmaz, sürekli azarlar. Çocuk okuldan dönünce annesi ona para verip gidip bakkaldan ekmek almasını ister. Ama çocuk bakkala gitmek istemez ve şöyle der:..... Öğretmen oyunu burada bitirir ve “siz çocuğun yerinde olsaydınız ne söylediniz?” şeklinde sınıfa soru yöneltilir. Düşünceleri için öğrencilere iki-üç dakika süre tanır. Daha sonra öncelikli olarak istekli öğrencilere cevap hakkı verilir.
- **Makale: İlköğretim Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersleri İçin Eğitici Drama Uygulamaları**

• VI. Sınıf, Ünite II. Paylaşalım, Yardımlaşalım: Zekât ve Sadaka

Etkinlik adı: Paylaşmanın tadı.

Kazanımlar: paylaşmanın ve dayanışmanın gerekliliğini kavrama, empati kurma, zekat ve sadakanın ne olduğunu öğrenme.

Hazırlık ve giriş: Öğretmen öğrenci sayısı kadar çikolata (veya onların hoşuna gidecek ambalajlı bir yiyecek maddesi) ile sınıfa girer. Kendisi öğrencilere eşit olmayacak şekilde kimine bir tane kimine iki kimine üç tane olarak çikolataları dağıtır. Çikolataları yemeye hep birlikte başlanacağını herkesin beklemesi gerektiğini ifade eder. Öyle ki bazı öğrenciler

fazla almış olduğundan sonda kalan öğrencilere çikolata kalmaz.

Öğretmen de sanki çikolata yetmemiş gibi davranarak bir süre öğrencilerin bu

durumu hissetmelerini sağlar. Sınıf biraz karışır.

Etkinlik süreci: öğretmen öğrencileri yatıştırarak, hayatta bazı insanların zengin bazılarının fakir olduğunu, Allah Teala'nın ihtiyaç sahibi

olanların ortada kalmaması için zekatı farz kıldığını sadaka vermenin de

dinimizde övülen bir davranış olduğunu ifade ederek. Fazla çikolatası olanların olmayanlara vermesini ister. Herkes bir çikolata alıncaya kadar paylaşım sürer. Ve hep birlikte çikolatalar yenir.

- **Tartışma soruları:**

İlk paylaşımda çikolata alan ve alamayan çocuklara neler hissettikleri sorulur.

İkinci paylaşımdan sonra hissettikleri sorulur.

Destekleyici etkinlik:

Paylaşımın ve zekâtın önemine ilişkin bir kompozisyon yazılması istenir.

ALTI ŞAPKALI DÜŞÜNME TEKNİĞİ

- Çocuğun günlük yaşamındaki bilişsel becerilerini geliŐtirmede problem çözüme etkinliği olarak literatüre aktarılan “Altı Şapkalı Düşünme” tekniği eğitimsel etkinlikleri düzenlemede oldukça yeni ve kullanışlı bir uygulamadır. Altı Şapkalı Düşünme, düşünce ve önerilerin belirli bir düzen içinde sunulması ve sistematikleŐmesi için kullanılan bir tekniktir. Őapkalar düşüncelerin farklılaŐması ve birbirinden ayrılması için bir semboldür. Bu Şekilde karmaŐıklıĐa izin verilmez. Şapkaların rengi deĐiŐtikçe rengin simgelediği düşüncelerin belirli bir düzen içinde sırayla aktarılması beklenir.

- Şapkaların simgeledikleri düşünceler şunlardır:
- **Beyaz Şapka (Tarafsız Şapka):** Net bilgiler, sayısal ispatlara dayandırma.
- **Kırmızı Şapka (Duygusal, Kişiselleştiren Şapka):** Heyecanlı (agresif), kontrolsüz, tez canlı, his ve duygularıyla çabuk davrananlar.
- **Siyah Şapka (Kötümser Şapka):** Negatif düşünceler, olumsuz yönlerine bakarak düşünmede tedbir.
- **Sarı Şapka (Avantajlar Şapkası):** İyimser, avantaj yaratma ve görme, iyi niyetli, olumlu düşünceler.
- **Mavi Şapka (Değerlendiren Şapka):** Kontrol eden, serin kanlı, durumu analiz ederek sonuçlar bulmaya çaba gösteren, değerlendirme yoluyla sorunlara çözüm arayan.
- **Yeşil Şapka (Yenilikçilik Şapkası):** Yenilikçi, üretken, girişimci, değişikliğe açık, alternatif düşünceler .
- Uygulamada katılımcılara üzerinde düşünme üretmeye değer bir sorun verilir. Bu düşünceleri üretmede ve sunmada katılımcıların taktıkları şapkaların sembolize ettikleri biçimde fikir üretmeleri ve ikna olduklarında veya fikir değiştirdiklerinde şapkalarını da değiştirmeleri sağlanır. Katılımcıların aktif çalışmalarında özellikle yeşil şapkaya önem verilir.

PROBLEM ÇÖZME YÖNTEMİ

- Bir sorun ya da durumun bilimsel yaklaşımla çözümünü sağlayan ve uygulayan kişi sayısına göre bireysel ya da grup öğretim yöntemi olarak tanımlanan bir öğrenme öğretme yoludur.
- Problem çözme yöntemi, öğrencilerin o güne kadar öğrenmedikleri, bilmedikleri bir takım konuları kendi kendilerine araştırarak öğrenme yolunun adıdır.
- Yani hazır bilgilere kolaylıkla sahip olmak yerine, emek harcayarak, araştırarak, uğraşarak öğrenmek demektir. Bu anlamda problem çözme, hem bireysel öğrenme yöntemi hem de grupla öğretim yöntemlerindedir

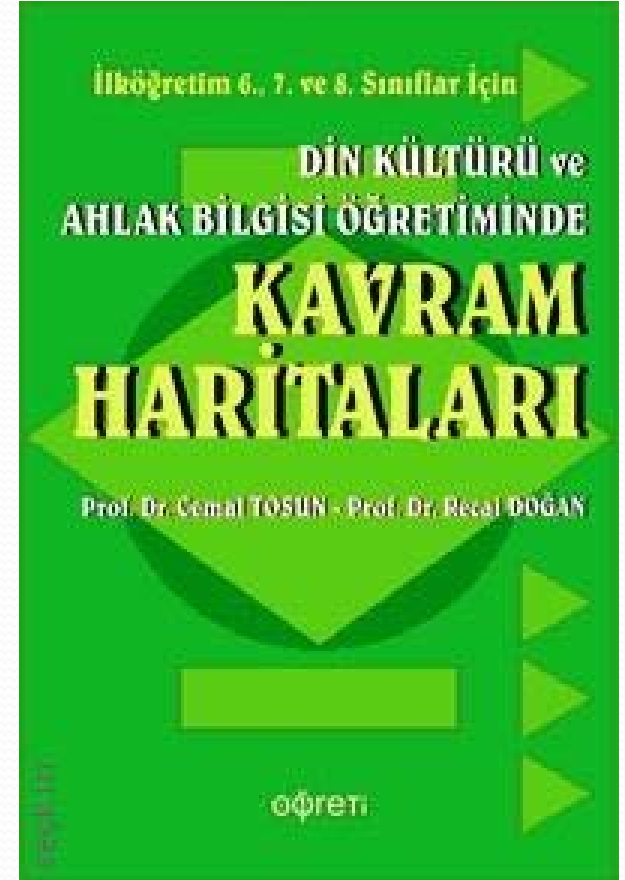
- Din Öğretiminde sınıfta problem çözmeye, gerçek bir problem seçilerek başlanır. Öğretmen problem hakkında öğrencilerin tartışma yapabileceği kadar bilgi sunar. Problem konusunun bütün öğrenciler tarafından aynı şekilde anlaşılması ve alanının daraltılması için problemin açık bir tanımını yazılır. Problemin çözüm amaçları ortaya konur. Probleme ilgili veri toplanır ve analiz edilir. Öğrencilere konuyla ilgili bilgilere nasıl ulaşabilecekleri ve topladıkları verileri nasıl organize edebilecekleri konusunda rehberlik edilir. Elde edilen verilerle probleme, belirlenen amaçlar doğrultusunda çözüm önerileri geliştirilir. Çözümler test edilir. Problem çözme bütün basamaklarıyla sınıfça değerlendirilir.

GÖRÜŞ GELİŞTİRME

- Görüş geliştirme tekniği, öğrencilerin herhangi bir konu hakkında kendi görüşlerini, düşüncelerini ifade etmeleridir. Bu teknik, içeriğinde çelişkiler bulunan konuların öğretiminde ve öğrenenin tutum ve değerlerinde olumlu değişiklikler meydana getirmek amacıyla kullanılır. Öğrencilere bir dünya görüşü oluşturmalarına, demokratik tutum ve düşünüş geliştirmelerine, disiplinli ve ilkel bir yaşayış biçimi gibi en temel sosyal becerilerin kazandırılmasında yardım eder.
- Bu tekniğin sınıfta uygulanması esnasında, görsel bir tutum ölçeği hazırlanarak, öğrencilerin görebileceği ve rahatça kullanılabileceği bir yere asılması gerekir. Bu ölçek “Kesinlikle aynı fikirdeyim.”, “Aynı fikirdeyim.”, “Kararsızım.”, “Karşıyım.” ve “Kesinlikle karşıyım.” tutum cümlelerinden oluşmaktadır. Öğrencilerden önerme verildikten sonra önerme ile ilgili görüşlerini belirten ifadenin yazılı olduğu kağıdın önünde durarak farklı görüşteki arkadaşlarına neden böyle düşündüklerini açıklamaları istenir. Tartışmalar sonucunda o önerme ile ilgili görüşü değişen öğrenci, görüşü doğrultusunda yer değiştirebilir. Tekniğin en önemli özelliği, fikirlerin tartışılması esnasında, fikirlerini ortaya koyanlara değil, sadece onların fikirlerine karşı konması gerektiğini kılavuzlaması ve fikirlerin savunulmasında yeterli kanıt ve gerekçe istetmeyi zorunlu kılmasıdır.
- Bu teknikle Din öğretiminde öğretmen, önermesini öğrencilere sunduktan sonra, o önerme hakkında kendi fikirlerini sergilememelidir. Önce öğrenciler tek tek görüşlerini belirtmelidir. Daha sonra öğretmen, onların belirttikleri fikirlerin nedenlerini sormalıdır. Öğrenciler o konu hakkında fikirlerini açıklarken onları dikkatlice dinlemeli, söyledikleri yanlış dahi olsa hemen tepki vermemelidir. Daha sonra öğretmen konuyu toparlamalı ve çıkan sonuçları değerlendirmelidir. Dersin sonunda ise kendi fikirlerini ve dersin davranışlarına uygun olan görüşü açıklamalıdır.

Kavram Haritaları ve Din Öğretiminde Kullanımı

Din öğretiminde kullanılan veriyi öğrenciye sunarken, en iyi biçimde sunmak ve sonuçta anlamlı bir öğrenmenin gerçekleşmesini sağlamak için eğitim bilimlerinin ortaya koyduğu yöntem ve araçlar kullanılır. Kullanılan bu yöntem ve araçlardan biri de kavram haritalarıdır. Kavram haritaları, daha çok soyut kavramlardan oluşan bir içeriğe sahip olan din öğretiminde işe koşulabilir bir yaklaşımdır. Bu içeriği somutlaştırma ve anlamlı bir hâle getirmede kavram haritaları kullanılabilir.

- Kavram haritası, konuyla ilgili başlıca kavramların, merkezi bir kavram etrafında, birbirleriyle ilişkilerinin gösterilmesidir.
- Kavram haritalarında iki kavram arasındaki ilişki, üzerine ilişkiyi belirleyen ifadelerin yazıldığı doğrularla gösterilir. İlişkiyi belirleyen bağlantı ifadeleri ile iki kavram tamamlanarak anlamlı bir cümle oluşturur.

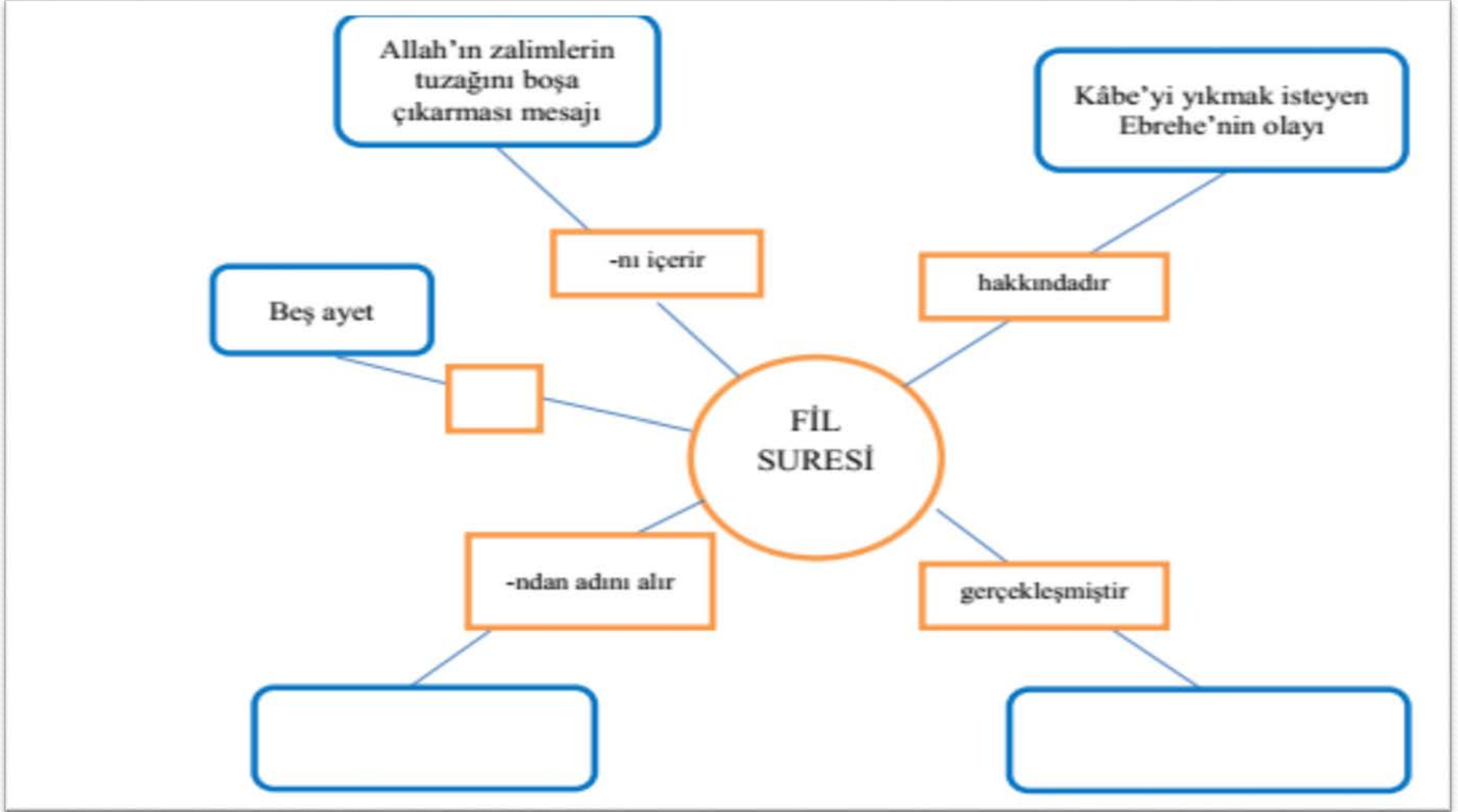
- Ünite: Kur'an-ı Kerim'in Temel Eğitici Nitelikleri
- Konu: Fil Suresi ve Anlamı
- Kazanım: Fil suresini ezbere okur ve anlamını söyler. Kavram haritası oluştururken şu aşamalar takip edilir:
- 1. Aşama: Konuyla ilgili kavram ve isimler öğrencilerle birlikte tespit edilir.
- 2. Aşama: Konuyla ilgili merkezi kavram belirlenerek daire içine alınır.
- 3. Aşama: Diğer (ikincil) kavramlar merkezi kavramın etrafına yerleştirilir.
- 4. Aşama: Merkezi kavramla diğer kavramlar arasındaki bağlantı ifadeleri yazılarak anlamlı cümle oluşturulur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ۝١ أَلَمْ يَجْعَلْ
كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ ۝٢ وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ۝٣ تَرْمِيهِمْ
بِحِجَارَةٍ مِنْ سِجِّيلٍ ۝٤ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ ۝٥

Anlamı

Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla
Rabb'in fil sahiplerine neler etti, görmedin mi?
Onların kötü planlarını boşa çıkarmadı mı?
Onların üstüne sürü sürü kuşlar gönderdi.
O kuşlar, onların üzerlerine pişkin tuğladan
yapılmış taşlar atıyordu.

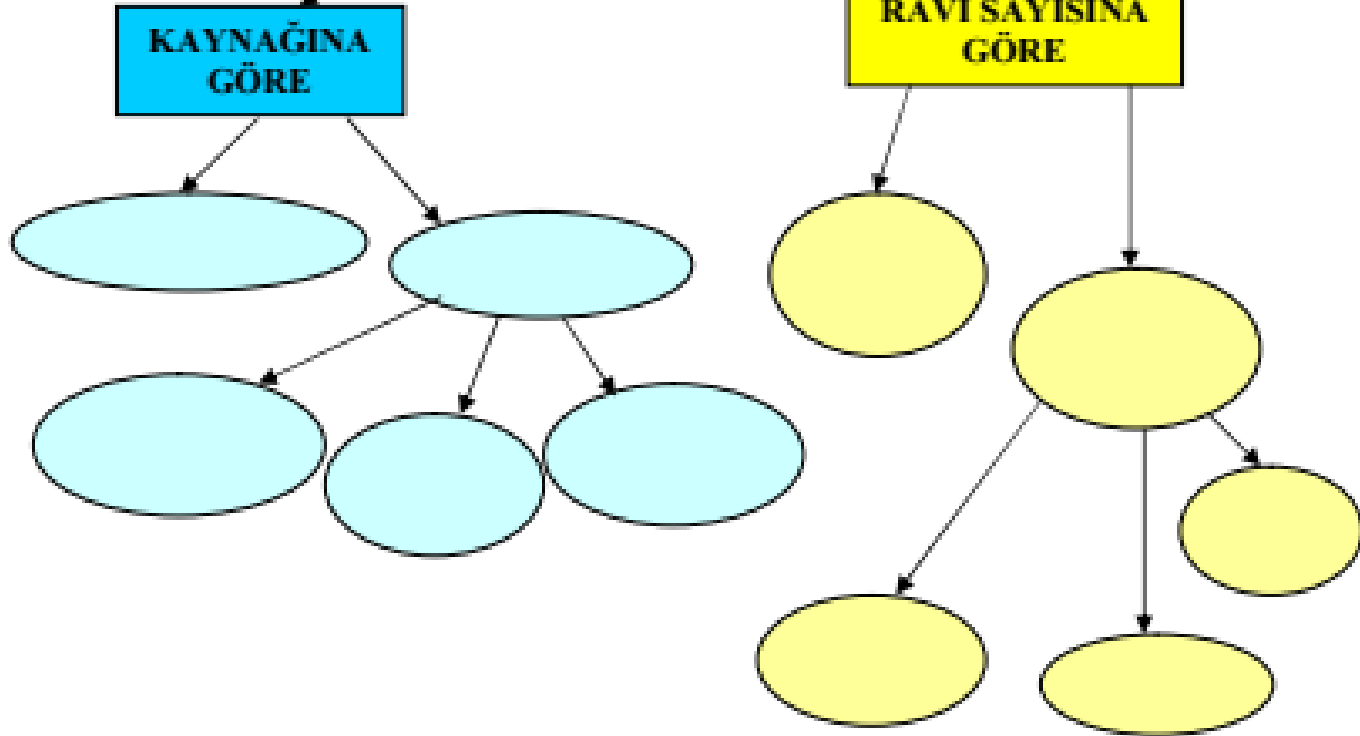
Böylece Allah onları, yenilip çiğnenmiş ekine
çevirdi.

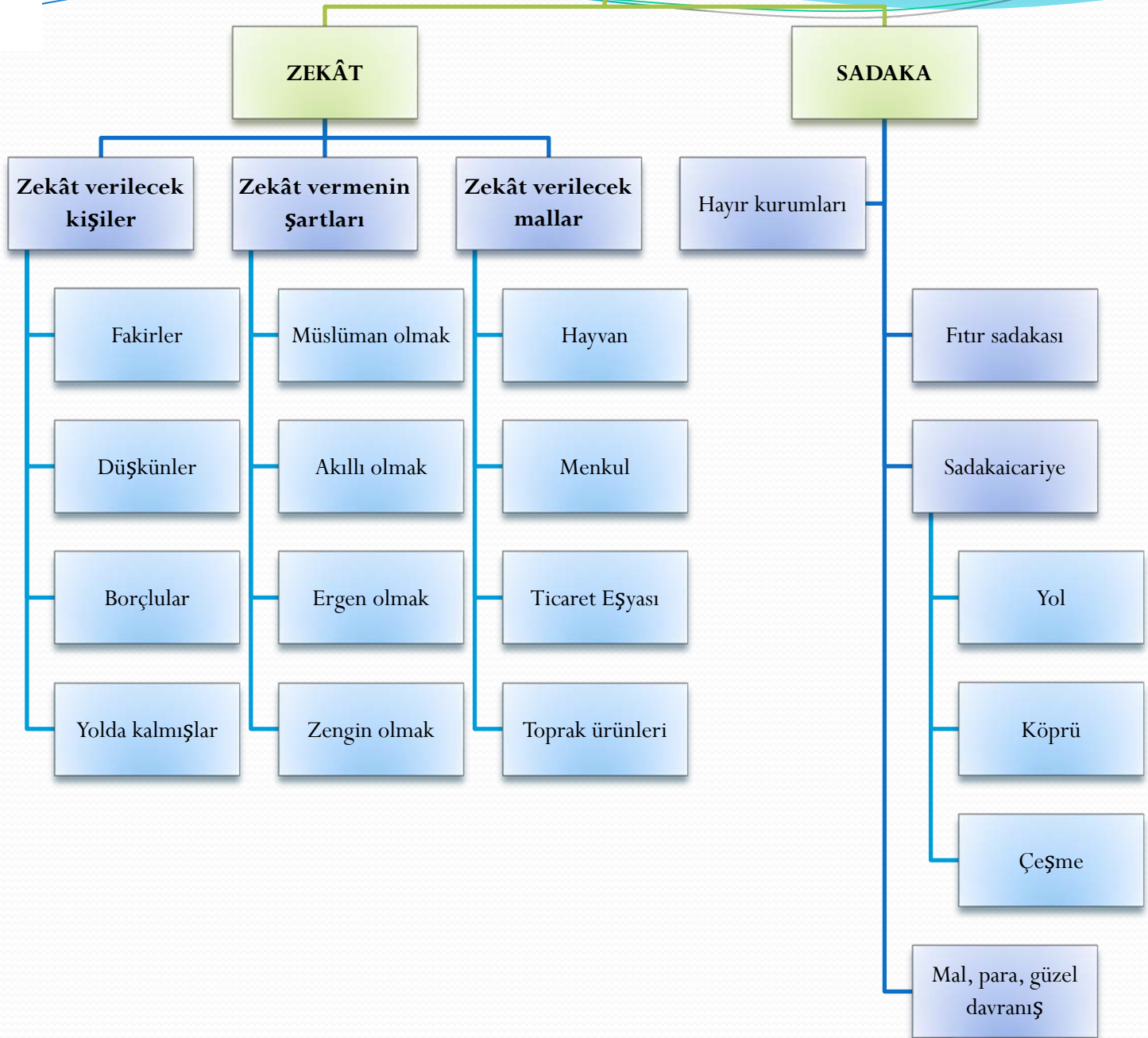

- Kavram haritaları, aynı kavram grubundan hareketle pek çok farklı biçimde yapılabilir. Bir kavram haritasının çizimi için tek bir yol yoktur. Kavramlar arasındaki ilişkileri anlama/insanların anlaması farklı olduğu için farklı harita çizim biçimleri söz konusu olacaktır .

- Kavram haritaları, çok farklı biçimlerde çizilebilmekle birlikte, kavram haritalarının temelinde, kavramlar arasındaki ilişkileri göstermek ve kavramları somutlaştırmak olduğundan, türlerin temelinde bu iki hedefe ulaşmak yatmaktadır.

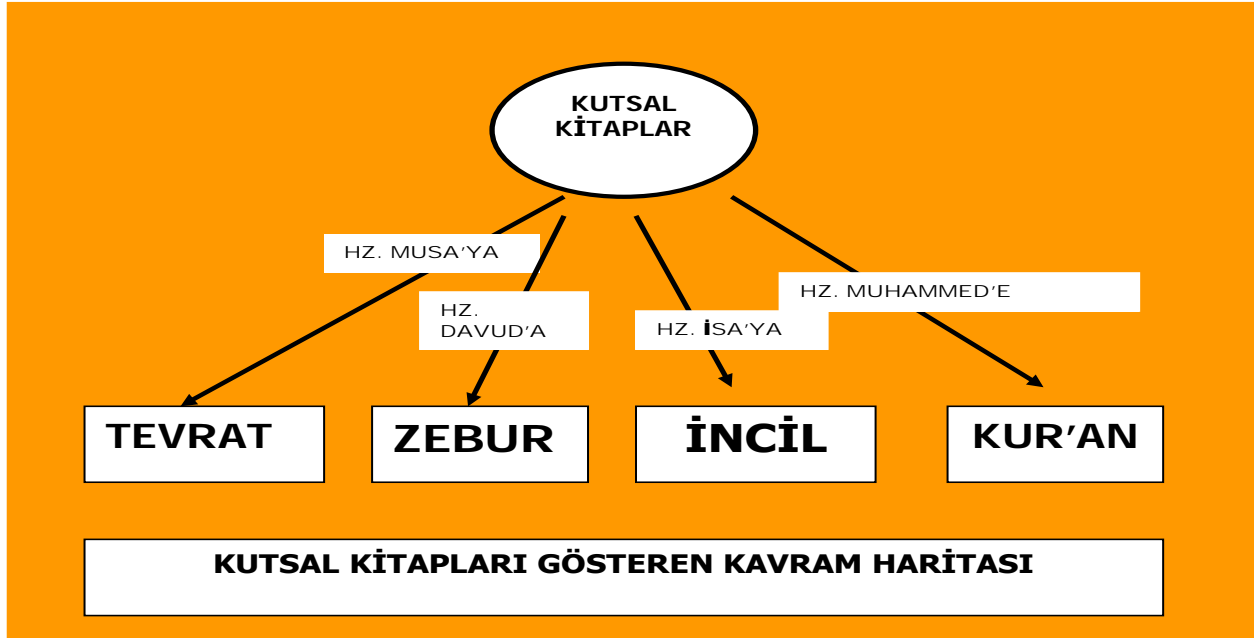
HADİS ÇEŞİTLERİ

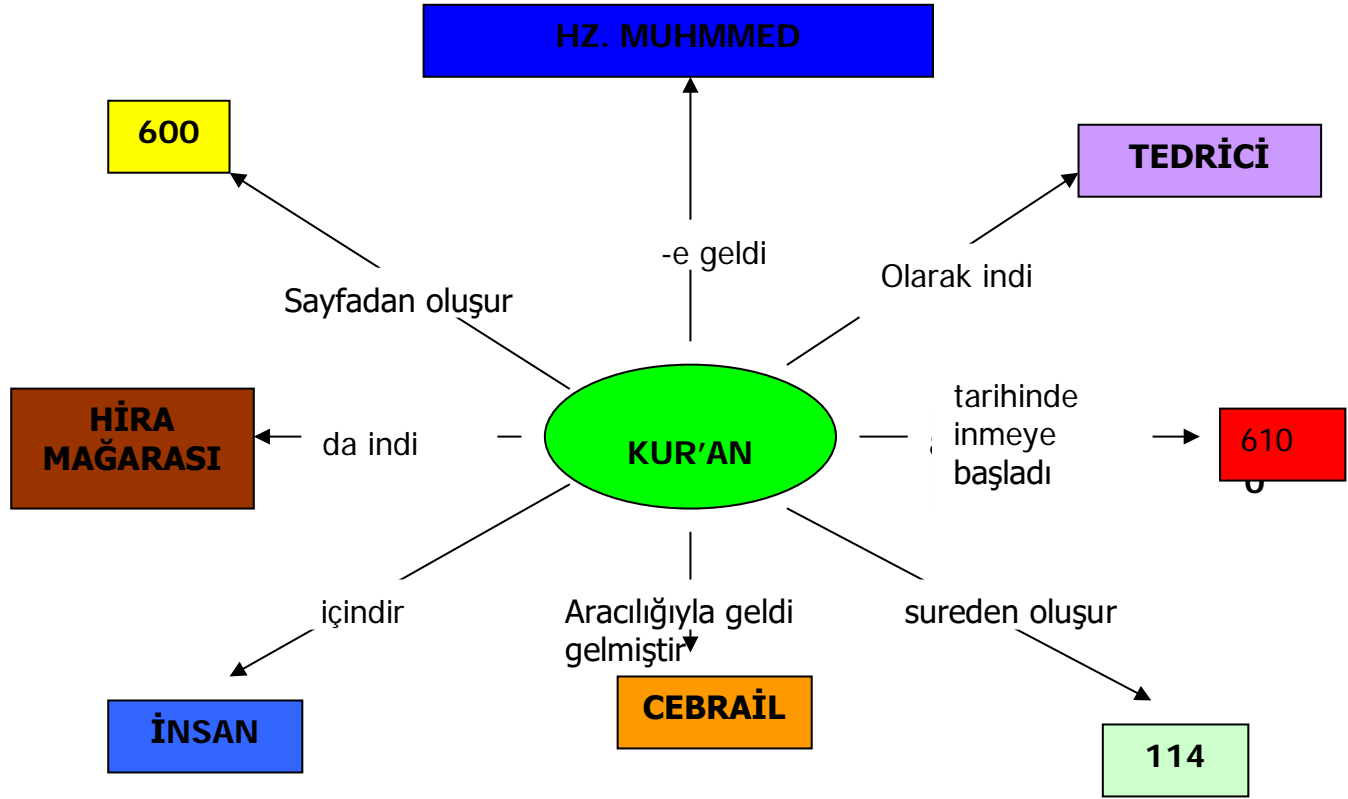

Aşağıda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi ile ilgili bazı kavram haritası türleri

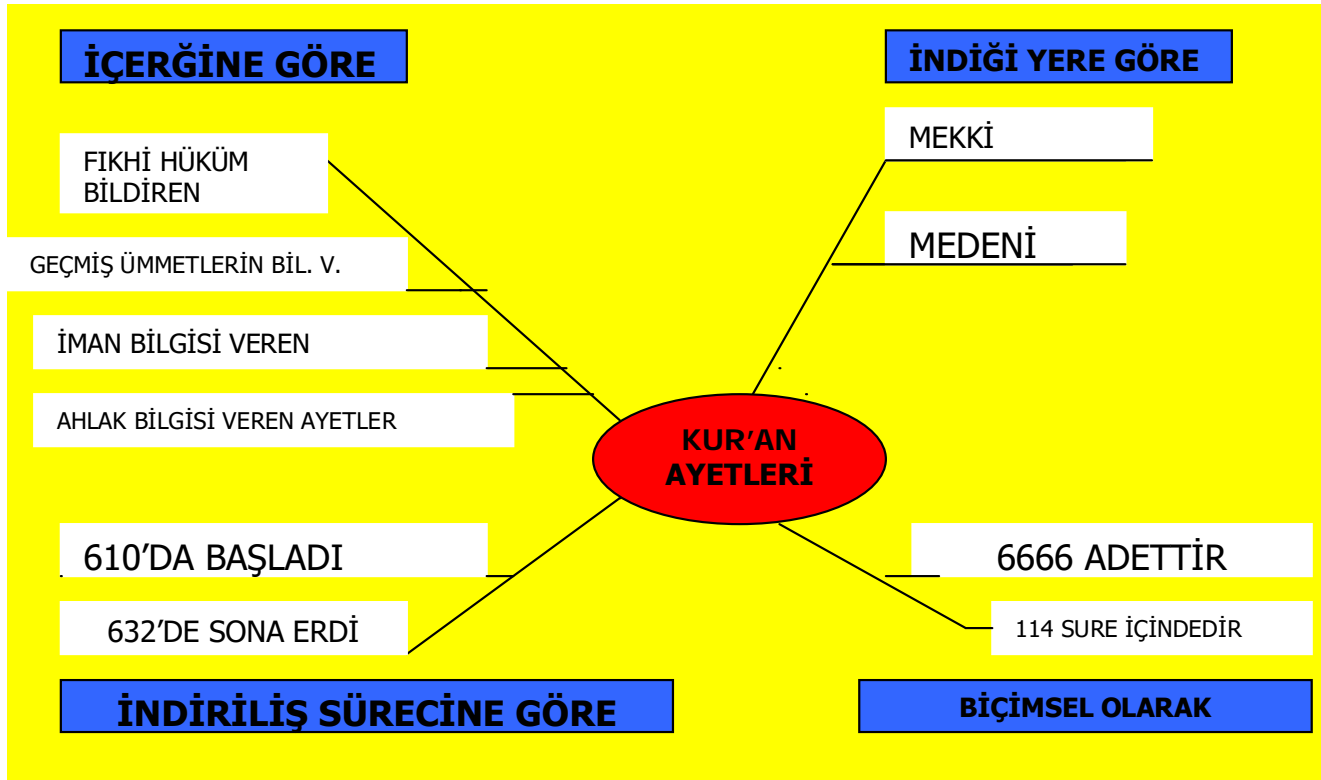
KUTSAL KİTAPLAR

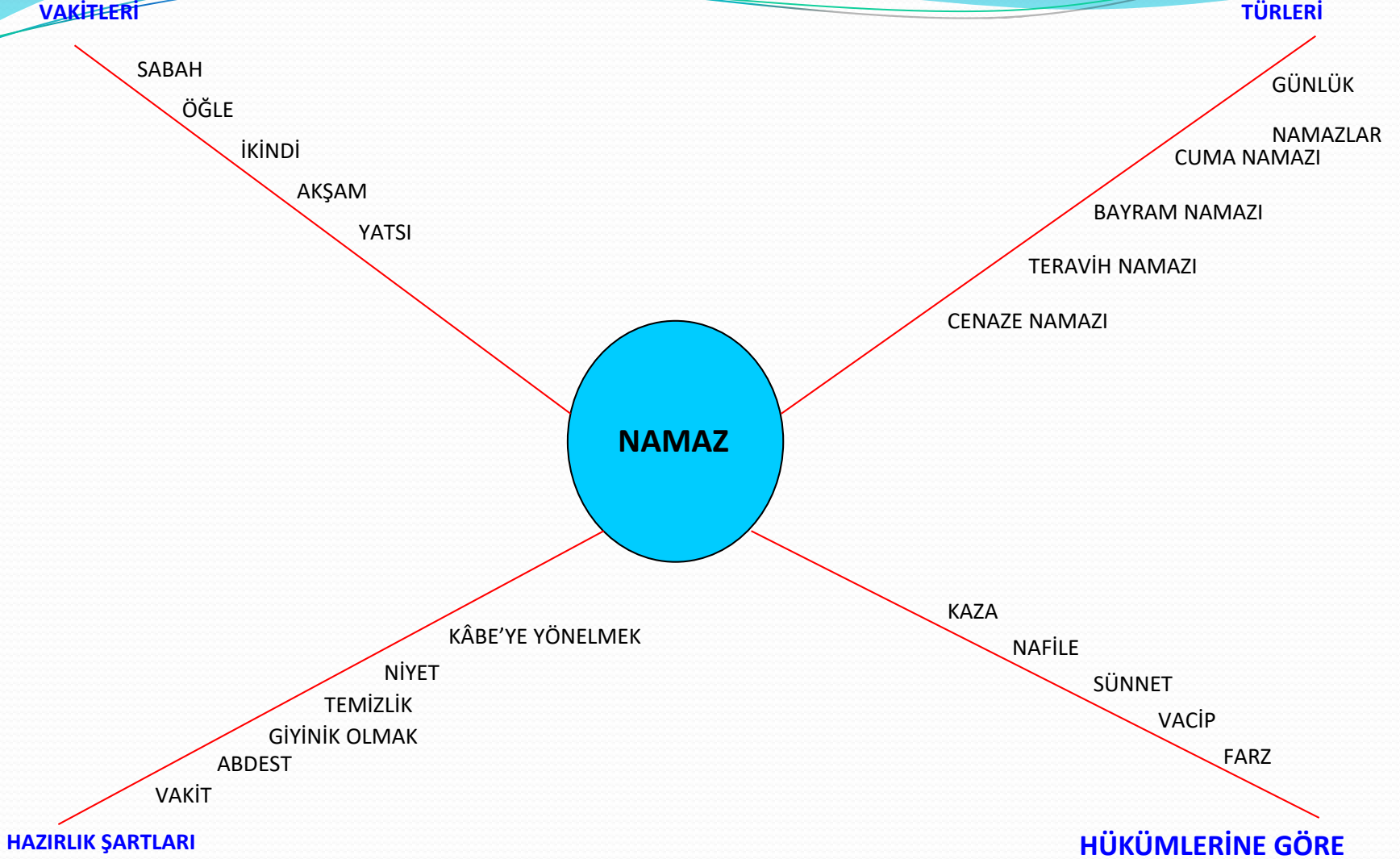

KUR'AN'IN TEMEL ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN KH.

KUR'AN AYETLERİNE DAİR KAVRAM HARİTALARI

ÖRÜMCEK HARİTA

Bilimi teşvik eder.

İnsanı özgürleştirir.

İnsanın anlam ve arayışına cevaptır.

Akla ve kalbe hitab eder.

Evren ve varlıklar üzerine düşünülmesini ister.

DİN

DİN-AKIL-BİLİM

AKIL

Ufkumuzu açar.

Yaşamımızı kolaylaştırır.

Dini sorumluluğun ön şartıdır.

En büyük nimetlerden biridir.

İnsanı diğer canlılardan ayıran en temel özelliktir.

Düşüncenin ürünüdür.

İnsanı aydınlatır.

İnsanı özgürleştirir.

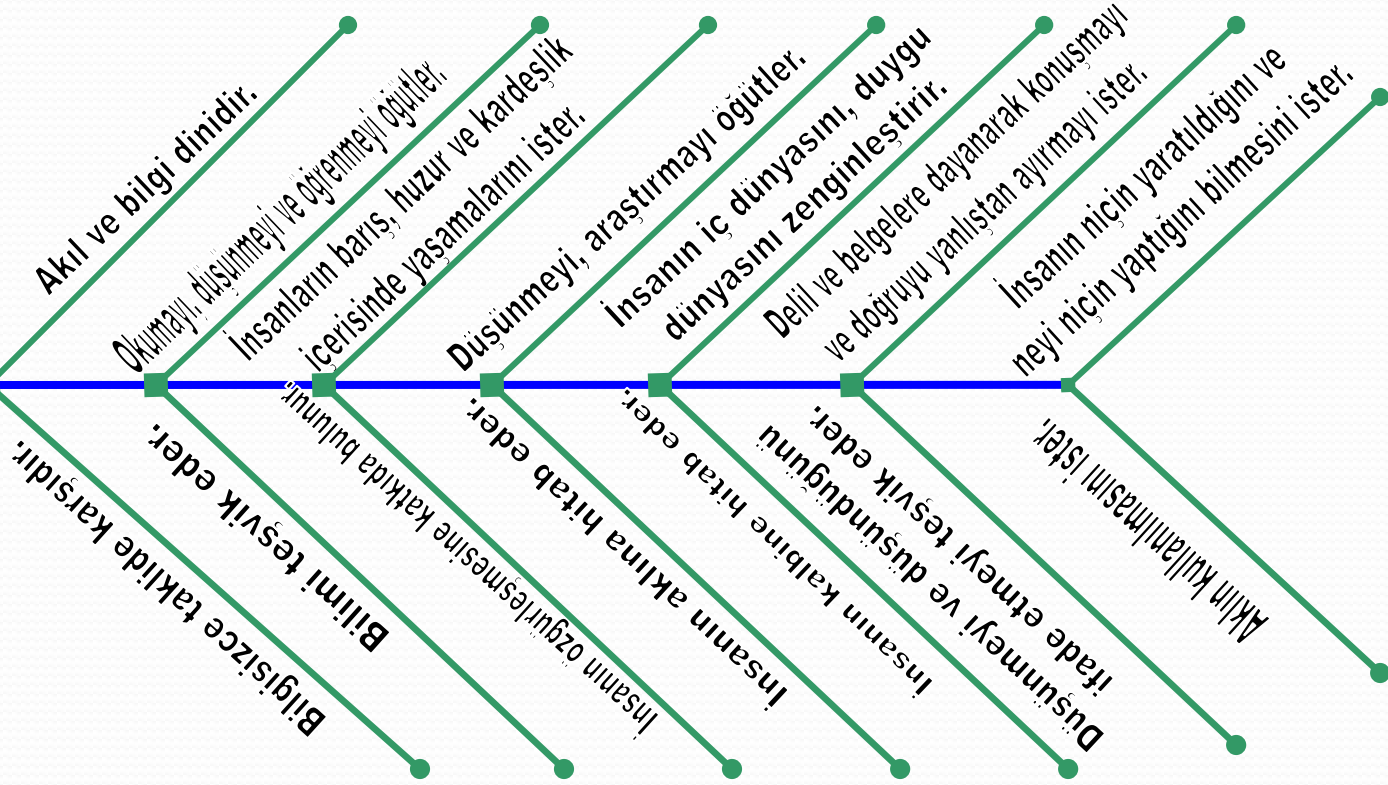
Evrenin sırlarını ortaya çıkarır.

İnsanın kendine güvenini sağlar.

BİLİM

Din- akıl-bilim kavramlarının özelliklerini gösteren kavram haritası

İslâm Dini

AKIL

-nın, -nin ön
şartıdır.

DÜŞÜNME

ARAŞTIRMA

KAVRAMA

KEŞFETME

YARGILAMA

Aklın önemini ortaya koyan kavram haritası

UYUM

DÜZEN

Dünya – Güneş arasındaki uzaklık

Atmosfer tabakasının kalınlığı

Ay'ın Dünya'ya olan uzaklığı

Dünya'nın kendi etrafındaki dönüş hızı

Gece gündüzün oluşması
Gel-git olayı

Mevsimlerin oluşması

Yer çekiminin olması

**ALLAH
HERŞEYİ
BİR ÖLÇÜYE
GÖRE
YARATMIŞTI
R (54. Kamer,
49)**

Her cismin yörüngesinde hareket etmesi

Mevsimlerin sürekliliği

Gece – gündüzün birbirini takip etmesi

Cansız varlıkları yaratmıştır.

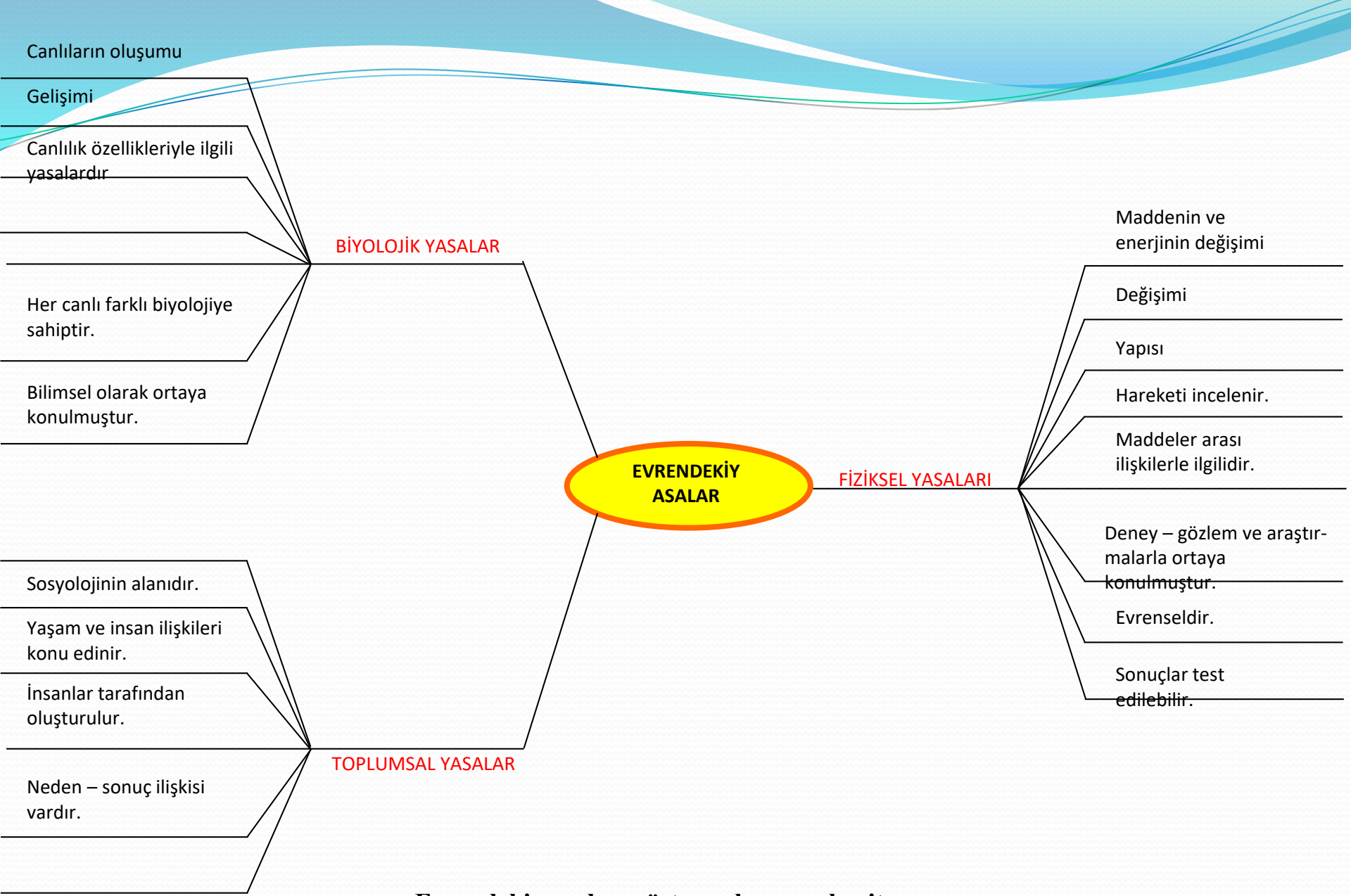
Canlı varlıkları yaratmıştır.

Tabiat olaylarını yaratmıştır.

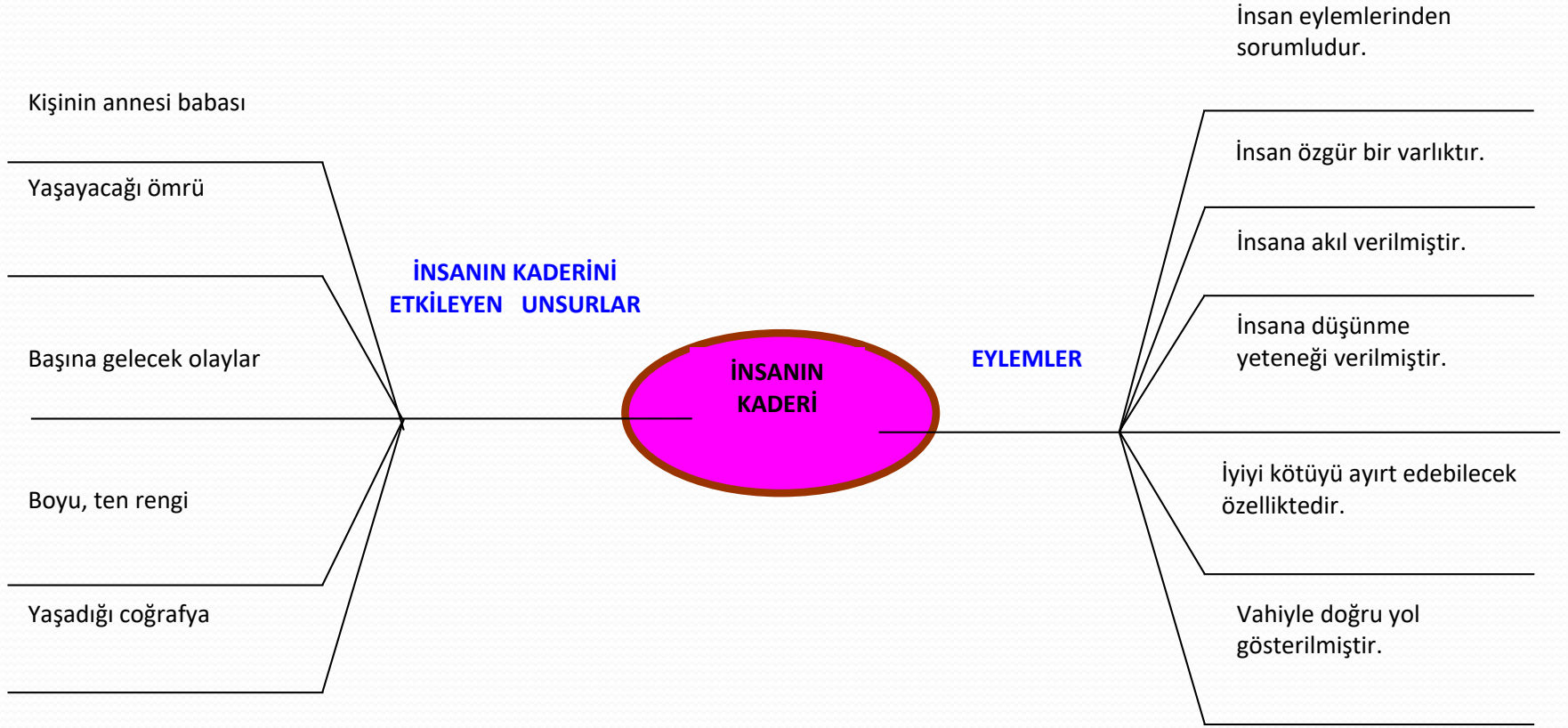
KURALLAR

YARATMA

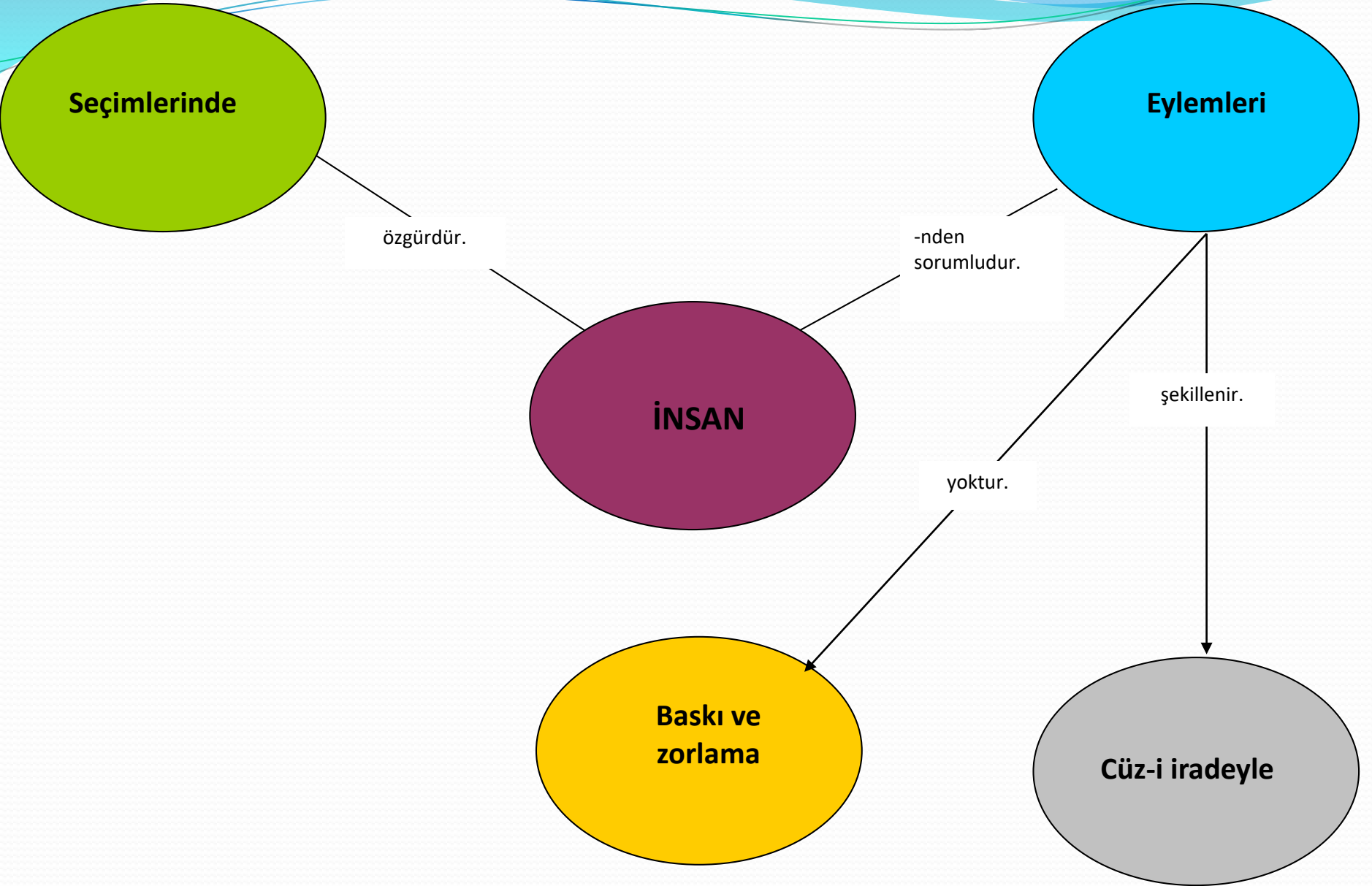
Allah'ın yaratmasındaki ölçüye ilişkin kavram haritası

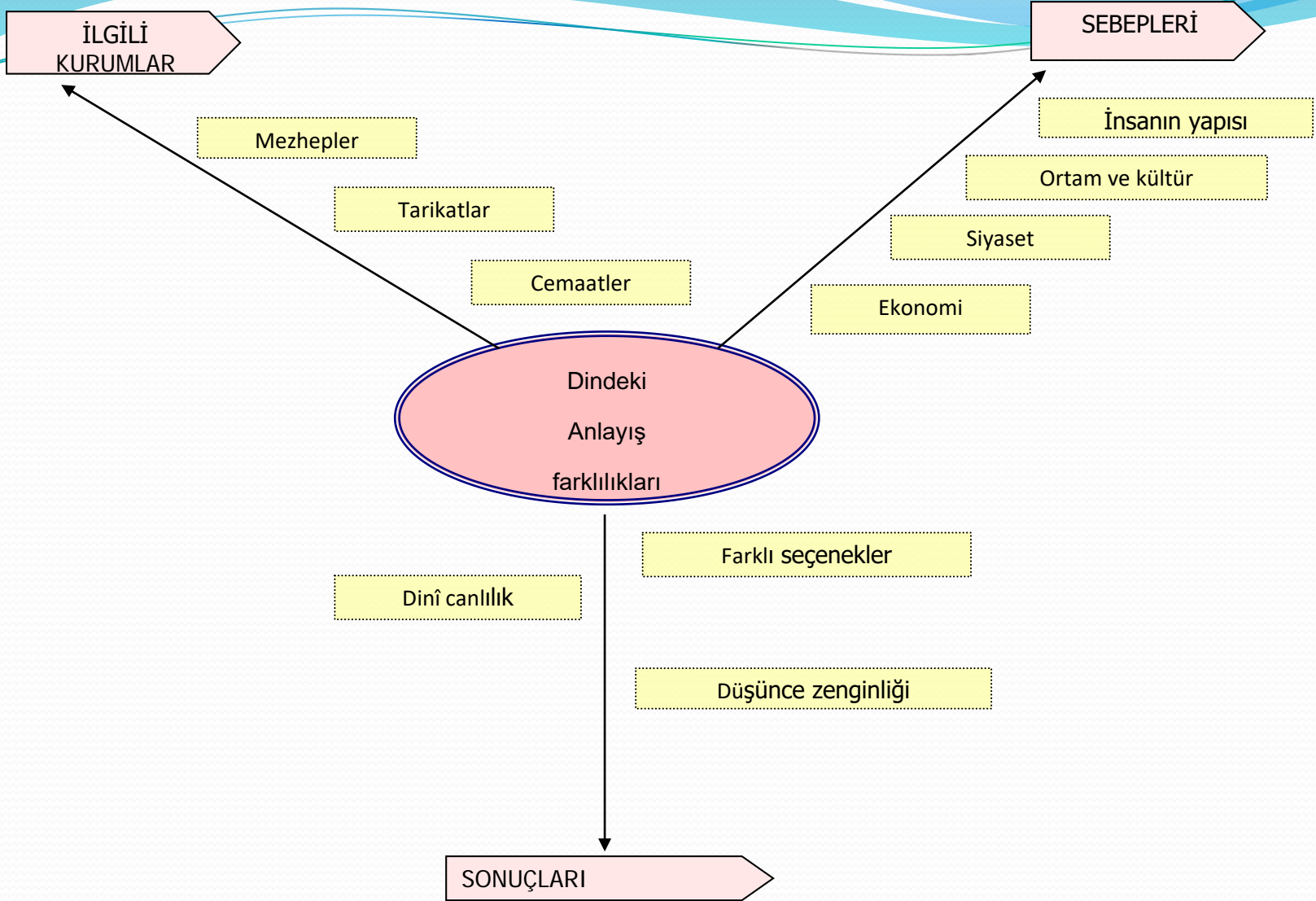
Evrendeki yasaları gösteren kavram haritası

İnsan kaderini etkileyen bazı özellikleri gösteren kavram haritası

İnsan hürriyeti ve eylemlerine ilişkin kavram haritası

Dindeki anlayış farklılıklarının sebepleri, sonuçları ve ilgili kurumlar

■ Din Öğretiminde Ayetlerin Kullanımı

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Kur'an merkezli öğrenme-öğretmeye önem verilmiş ve sürecin bu yönde düzenlenmesi hedeflenmiştir. Bu bağlamda, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde öğretmenin ayet ve hadislerle çalışma tekniklerini bilmesi önem arz etmektedir..

- ✓ **Anahtar Kavramların Belirlenmesi**
- ✓ **Kavramların Açıklanması**
- ✓ **Ayet ve Hadiste Verilen İlkeleri Bulma**
- ✓ **Ayet ve Hadiste Verilen Bakış Açısını Bulma**
- ✓ **Ayet veya Hadislerde Verilen Değerleri Bulma**
- ✓ **Görüş Alma**
- ✓ **Konuyla İlgili Olan Ayet ve Hadislerin Belirlenmesi**
- ✓ **Konuyu Kur'an Kıssasıyla Verme**

Anahtar Kavramların Belirlenmesi

- “Ey iman edenler! Adaleti titizlikle ayakta tutan, kendini, ana-babanız ve akrabanız aleyhinde de olsa Allah için şahitlik eden kimseler olun. (Haklarında şahitlik ettikleriniz) zengin olsunlar, fakir olsunlar Allah onlara (sizden) daha yakındır. Hislerinize uyup adaletten sapmayın, (şahitliği) eğer, bükür (doğru şahitlik etmez), yahut şahidlik etmekten kaçınırsanız (biliniz ki) Allah yaptıklarınızdan haberdardır.” (Nisâ Suresi 135. ayet.)
- “Konuyla ilgili, ayette geçen anahtar kavramlar hangileridir?”
- Cevaplar tahtaya yazılır.
- Öğrencilerden kelimelerin içinde geçtiği birer cümle kurmaları istenir.
- Öğretmen ayet hakkında özet niteliğinde bir açıklamada bulunur.

Örnek Uygulama:

Ünite: Kur'an-ı Kerim'in Ana Konuları

Konu: Kur'an-ı Kerim'in Belli Başlı Konuları

Kazanım: Kur'an-ı Kerim'in temel konularını açıklar.

- “İslam; Allah’tan başka ilah olmadığına, Muhammed’in de Allah’ın elçisi olduğuna şehadet etmen, namazı dosdoğru kılman, zekâtı vermen, ramazan orucunu tutman ve gücün yeterse Kâbe’yi haccetmendir. İman; Allah’a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe ve bir de kadere yani hayır ve şerrin Allah’tan olduğuna inanmandır. İhsan, onu görüyor gibi Allah’a kulluk etmendir. Sen onu görmüyorsan da o seni mutlaka görür.” (Müslim, İman, 1).
- Öncelikle öğrencilere “Konuyla ilgili, ayette/hadiste geçen anahtar kavramlar sizce hangileridir?” sorusu yöneltilir.
- Öğrencilerden alınan cevaplar tahtaya yazılır ve bu kelimelerin içinde geçtiği birer cümle kurmaları istenir.
- İslam. İlahi dinlerin sonuncusu İslam dinidir.
- İman. İmansız amel meyvesiz ağaç gibidir.
- İhsan. Gölge etme başka ihsan istemem. Son olarak öğretmen ayeti açıklar ve öğrencilerin verdikleri örneklerde hatalar varsa düzeltir.
- Mesela yukarıda verilen “Gölge etme başka ihsan istemem.” cümlesindeki ihsan kelimesinin anlamıyla hadiste verilen anlamın bir birinden farklı olduğuna dikkat çeker.

Kavramların Açıklanması

- Ayet içinde geçen bilinmeyen kelimelerin, sözlükten bakılarak ayetin geneline göre anlamının bulunması ve ayetin açıklanmasından oluşmaktadır.

“Ey iman edenler! Adaleti titizlikle ayakta tutan, kendini, ana-babanız ve akrabanız aleyhinde de olsa Allah için şahitlik eden kimseler olun. (Haklarında şahitlik ettikleriniz) zengin olsunlar, fakir olsunlar Allah onlara (sizden) daha yakındır. Hislerinize uyup adaletten sapmayın, (şahitliği) eğer, büker (doğru şahitlik etmez), yahut şahidlik etmekten kaçınırsanız (biliniz ki) Allah yaptıklarınızdan haberdardır.” (Nisâ Suresi 135. ayet.)

- Ayette geçen bilinmeyen kelimeler belirlenir.
- Kelimelerin karşılığını sözlükten bulmaları ve konuya uygun olan açıklamayı almaları istenir.
- Ayetin anlamı verilir ve ayet açıklanır.

- **Ünite: Zekât, Hac ve Kurban İbadeti**
- **Konu: Paylaşma ve Yardımlaşma İbadeti Olarak Zekât**
Kazanım: Paylaşma ve yardımlaşma ibadeti olarak zekât ve sadakanın kimler tarafından, kimlere, nelerden, nasıl verileceğini açıklar.
- Öncelikle ayet veya hadis tahtaya yazılır veya yansıtılır. Ayet/hadiste geçen ve anlamı bilinmeyen kavramaların altı çizilir.
- “Sadakalar Allah'tan bir farz olarak ancak, yoksullara, düşkünlere, (zekât toplayan) memurlara, gönülleri (İslâm'a) ısındırılacak olanlara, kölelere, borçlulara, Allah yolunda olana, yolda kalana mahsustur. Allah pek iyi bilendir, hikmet sahibidir.” (Tevbe, 9/60).
- Öğrencilerden kelimelerin karşılığını sözlükten bulmaları ve konuya uygun olan açıklamayı almaları istenir. Bu işlemler tamamlandığında hadisin anlamı verilir ve hadis açıklanır.

Ayette/Hadiste Verilen İlkeleri Bulma

- “Ey iman edenler! Adaleti titizlikle ayakta tutan, kendini, ana-babanız ve akrabanız aleyhinde de olsa Allah için şahitlik eden kimseler olun. (Haklarında şahitlik ettikleriniz) zengin olsunlar, fakir olsunlar Allah onlara (sizden) daha yakındır. Hislerinize uyup adaletten sapmayın, (şahitliği) eğer, bükür (doğru şahitlik etmez), yahut şahidlik etmekten kaçınırsanız (biliniz ki) Allah yaptıklarınızdan haberdardır.” (Nisâ Suresi 135. ayet.)
 - Öğrencilere “Bu ayette verilmek istenilen ilkeler üzerinde konuşacağız.”
 - Öğrencilerin ayet üzerinde düşünmesi ve ilkeleri belirlemesi sağlanır.
 - Bulunan ilkeler tahtaya yazılır.
 - “Bu ilkeler hayatımıza nasıl yön verir?”
 - Bunları yaptığımızda veya yapmadığımızda neler olabilir?”
- soruları sorulabilir.

Öğrencilerden alınan cevaplar büyük grup tartışmasıyla sürdürülebilir.

Örnek Uygulama:

- Sınıf: 8 Ünite: Zekât, Hac ve Kurban İbadeti Konu: Paylaşma ve Yardımlaşma İbadeti Olarak Zekât/Toplumsal Dayanışma İbadeti Olarak Sadaka Kazanım: Paylaşma ve yardımlaşma ibadeti olarak zekât ve sadakanın kimler tarafından, kimlere, nelerden, nasıl verileceğini açıklar.
- **“Mallarını Allah yolunda harcayıp da arkasından başa kakmayan, fakirlerin gönlünü kırmayan kimselerin Allah katında ödülleri vardır. Onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.” (Bakara, 2/262).**
- **“Eğer sadakaları (zekât ve benzeri hayırları) açıktan verirsiniz ne güzel! Eğer onu fakirlere gizlice verirsiniz, işte bu sizin için daha hayırlıdır. Allah da bu sebeple sizin günahlarınızı örter. Allah, yapmakta olduklarınızı bilir.” (Bakara, 2/271).**

Çıkarılabilecek başlıca ilkeler:

- Allah hiçbir yardımı karşılıksız bırakmaz.
- Yardımların gizli yapılmalıdır.
- Yardım yapan kişi yardım ettiği kişiyi minnet altında bırakmamalıdır.
- Daha sonra öğrencilere, “Bu ilkeler hayatımıza nasıl yön verir?” sorusu yöneltilir. Öğrencilerden alınan cevaplar üzerine grup tartışması gerçekleştirilir.

Ayette ve hadiste Verilen Bakış Açısını Bulma

“Ey iman edenler! Adaleti titizlikle ayakta tutan, kendini, ana-babanız ve akrabanız aleyhinde de olsa Allah için şahitlik eden kimseler olun. (Haklarında şahitlik ettikleriniz) zengin olsunlar, fakir olsunlar Allah onlara (sizden) daha yakındır. Hislerinize uyup adaletten sapmayın, (şahitliği) eğer, bükür (doğru şahitlik etmez), yahut şahidlik etmekten kaçınırsanız (biliniz ki) Allah yaptıklarınızdan haberdardır.” (Nisâ Suresi 135. ayet.)

- Öğrencilere “Ayette anlatılmak istenen nedir?” sorusu sorulur. Öğrencilerin cevapları, kısaltılarak tahtaya yazılır.
- Tahtadaki cümlelerin tamamı bir öğrenci tarafından okunur. Buradan hareketle bir sonuca varılmaya çalışılır.
- Son olarak öğretmen buradaki cevaplardan da hareketle ayette verilmek istenen bakış açısını öğrencilerle beraber belirler.

Ünite: Hz. Muhammed'in Hayatından Örnek Davranışlar

Konu: Hz. Muhammed İnsanlara Değer Verirdi

Kazanım: Hz. Muhammed'in olaylar karşısındaki tutumlarından hareketle örnek davranışlarına yönelik çıkarımlarda bulunur.

- Öncelikle ayet/hadis tahtaya yazılır veya yansıtılır.
- “Bir gün Hz. Muhammed ve arkadaşları otururken önlerinden bir cenaze geçer. O hemen ayağa kalkar. Yanındakiler, cenazenin Müslüman olmadığını söylerler. Bunun üzerine Hz. Peygamber, “Bu da bir insan değil mi?” (Buhari, Cenaiz, 50; Müslim, Cenaiz, 81; Nesai, Cenaiz, 46) buyurarak bu tutumunun nedenini belirtir.
- Ardından öğrencilere “Hadiste anlatılmak istenen nedir?” sorusu sorulur.
- Öğrencilerin cevapları, kısaltılarak tahtaya yazılır. Cevaplardan sonra tahtadaki cümlelerin tamamı bir öğrenci tarafından okunur. Buradan hareketle bir sonuca varılmaya çalışılır. Son olarak öğretmen buradaki cevaplardan da hareketle hadiste verilmek istenen bakış açısını öğrencilerle beraber belirler.

Ayet ve hadiste Verilen Değerleri Bulma

- “Ey iman edenler! Adaleti titizlikle ayakta tutan, kendini, ana-babanız ve akrabanız aleyhinde de olsa Allah için şahitlik eden kimseler olun. (Haklarında şahitlik ettikleriniz) zengin olsunlar, fakir olsunlar Allah onlara (sizden) daha yakındır. Hislerinize uyup adaletten sapmayın, (şahitliği) eğer, büker (doğru şahitlik etmez), yahut şahidlik etmekten kaçınırsanız (biliniz ki) Allah yaptıklarınızdan haberdardır.” (Nisâ Suresi 135. ayet.)
- *Kureyş kabilesinden bir kadın hırsızlık yapar. Bir kısım ileri gelen Kureyşliler Hz. Muhammed’e bir aracı göndererek kadını affetmesini isterler. Bu işi Hz. Muhammed’in çok sevdiği bir kişi olan Üsame’nin yapabileceğini düşünürler. Sonradurumu iletmek üzere Üsame’yi Peygambere gönderirler. Üsame gelip durumu anlatınca Hz. Peygamber üzülür. Ayağa kalkarak şunları söyler: “Ey insanlar, sizden önceki insanlar aralarında varlıklı biri hırsızlık yaptığında ona dokunmazlar; zayıf biri hırsızlık yaptığındaise onun cezasını verirlerdi. Allah onları bu yüzden helak etti. Allah’a yemin ederim, değil o kadın, bu suçu işleyen Muhammed’in kızı Fatıma bile olsa onun da cezasını veririm.” (Buharî, Hudud, 12; Müslim, Hudud, 8, 9).*
- “Ayette ve hadiste insanlar için verilmek istenen evrensel değerler hangileridir?”
- Öğrencilere söz hakkı verilerek bu değerler belirlenir. Bunlar tahtaya yazılır.
- Öğrencilere bu değerler üzerine konuşturulması, bu değerlerin uygulandığı veya uygulanmadığı toplumda olabilecekler konusunda tartışma yaptırılır.
- Bulunan değerler ile ilgili kısa bir hikâye yazma istenebilir .

Görüş Alma

“Ey iman edenler! Adaleti titizlikle ayakta tutan, kendini, ana-babanız ve akrabanız aleyhinde de olsa Allah için şahitlik eden kimseler olun. (Haklarında şahitlik ettikleriniz) zengin olsunlar, fakir olsunlar Allah onlara (sizden) daha yakındır. Hislerinize uyup adaletten sapmayın, (şahitliği) eğer, büker (doğru şahitlik etmez), yahut şahidlik etmekten kaçınırsanız (biliniz ki) Allah yaptıklarınızdan haberdardır.” (Nisâ Suresi 135. ayet.)

Ayet veya hadis üzerinde tartışılarak ayetin/hadisın insan hayatına nasıl yön verdiği konusunda öğrencilerden görüş alma tekniğidir.

- Teknik büyük grup tartışması şeklinde yürütülebilir. Öğretmen tartışmayı yöneten konumundadır.
- Ayet inanan insanların davranışına nasıl yön verir?
- Çevrenizden gördüğünüz örneklerden hareketle neler söyleyebilirsiniz? diyerek tartışma için düşünce süreci başlatılmış olur.
- Ayet üzerinde konuşmak isteyen öğrencilerden yanıtlar alınır. Öğretmen demokratik bir ortam olması için herkese söz hakkı vermeye özen göstermelidir. Görüşler karşısında ise olumlu bir tavır takınmalıdır. Burada amaç konunun her açıdan incelenmesi ve görüş alış – verişi sonrasında doğruya ulaşmaktır. Öğretmen tartışmayı dikkatle izlemeli ve önceden hazırladığı sorularla tartışmaya yön vermelidir. Sonunda genel bir özet yapılarak konunun ana hatları ve sonucu verilmelidir.

Örnek Uygulama:

- Ünite: Zekât, Hac ve Kurban İbadeti
- Konu: Toplumsal Dayanışma İbadeti Olarak Sadaka Kazanım: Paylaşma ve yardımlaşma ibadeti olarak zekât ve sadakanın kimler tarafından, kimlere, nelerden, nasıl verileceğini açıklar.
- **“Ey iman edenler kazandıklarınızın iyilerinden ve rızık olarak yerden size çıkardıklarımızdan hayra harcayın. Size verildiğinde almayacağınız kotu malı hayır diye vermeye kalkmayın. Bilin ki Allah zengindir, övgüye layıktır.”** (Bakara, 2/267).
- Ayet tahtaya yansıtılır ve yüksek sesle okunur. Daha sonra,
- “Ayette anlatılmak istenen nedir?” sorusuyla tartışma açılır ve öğrencilerden günlük hayattan örnekler vererek bu konuyu etraflıca konuşmaları istenir. Öğretmen tartışmayı dikkatle izler ve önceden hazırladığı sorularla konuşmaya yön verir. Sonunda ise genel bir özet yaparak konunun temel ilkelerini ortaya koyar.

Konuyla İlgili Olan Ayetin Belirlenmesi

- Karışık olarak verilen ayetler arasından, konuyla ilgili olan ayetin öğrenciler tarafından belirlenmesi ve konuyla ilişkisinin kurulması etkinliğidir.
- **Uygulanışı:** Öğretmen konuyla ilgili olan ve olmayan ayetleri bulur ve karışık sıra ile yansıtılır. Bir öğrenciden ayetleri okuması istenir.
- Sınıfa “Bu ayetlerden hangisi veya hangileri konuyla doğrudan ilgilidir?” sorusu yöneltilir.
- Cevap veren öğrencilere “Ayette anlatılan nedir, konuyla nasıl ilişkilendirilir?” sorusu sorulur.

Örnek Uygulama:

- Öğretmen 4, 5 ve 6. Sınıf düzeyinde ayet numaralarını kendisi vererek öğrencilerden bu ayetlerin Kur'an-ı Kerim'den yerini bularak meallerini yazmalarını ister.
- Örneğin Peygamberlerin sıfatlarını işlerken Meryem, 19/41, A'raf, 7/68, Sad, 38/45, Şûrâ, 42/37 ve 128 Ahzab, 33/39. Ayetlerin meallerini bulmalarını söyler.
- Ancak 7, 8 ve daha üst sınıflarda genellikle belli bir konuyla ilgili ayet meallerinin öğrenciler tarafından tespit edilmesi istenebilir. Örneğin öğrencilere “Meleklerin özellikleriyle ilgili üç tane ayet mealini bularak defterinize yazın.” Şeklinde bir ödev verilebilir.

Ünite: Allah İnancı Konu:Evrende bir Düzen Vardır/Allah Vardır ve Birdir

Kazanım: Allah'ın bizi ve her şeyi yarattığının farkında olur.

- Öğretmen konuyla ilgili olan ve olmayan ayetleri bulur ve bunları karışık sıra ile yazarak tahtaya yansıtır.
- **“O, gökleri ve yeri yoktan var edendir...”(En'am, 6/101).
“İnsan kendisinin başıboş bırakıldığını mı sanır?”
(Kıyamet, 75/36).**
- **“Göğü kudretimizle bina ettik ve onu genişletmekteyiz.”
(Zariyat, 51/47). “O inkâr edenler görmüyorlar mı ki başlangıçta göklerle yer birbiriyle bitişik iken biz onları ayırdık ve her canlıyı sudan yarattık. Yine de onlar inanmayacaklar mı?” (Enbiya, 21/30).**
- **“Biz insanı en güzel biçimde yarattık.” (Tin, 95/4).**
- Bir öğrenciden ayetleri okuması istenir. Sınıfa “Bu ayetlerden hangisi veya hangileri konuyla doğrudan ilgilidir?” sorusu yöneltir. Cevap veren öğrencilere “Ayette anlatılan nedir, konuyla nasıl ilişkilendirilir?” sorusu sorulur.

Konuyu Kur'an Kıssasıyla Verme

- *Tanım:* Konuyla ilgili olarak Kur'an kıssalarından birinin seçilmesi ve kıssa üzerinden hareketle konunun kavranması etkinliğidir.
- *Uygulanışı:* Öğretmen, Kur'an kıssalarından konuya ve öğrenci seviyesine uygun olanını seçer. Seçilen kıssa sınıfta yansıtılır ve öğretmen tarafından kıssada yer alan ayetler okunur. Burada anlatılan olay hakkında öğrencilerin düşünceleri alınır. Bunlar doğrultusunda öğretmen konuyu kıssa üzerinden hareketle açıklar. Kıssa üzerinde önemli olan noktalar ara özetlerle vurgulanır.

- Ünite:Kur'an-ı Kerim'in Temel Eğitici Nitelikleri
- Konu:Allah'ı Arayan insan: Hz. İbrahim
- Kazanım: Hz. İbrahim'in Allah'a inanç konusunda ne tür çabalar gösterdiğini fark eder.
- *Hz. İbrahim'in yaşadığı ülkenin kralı, Nemrut adında biriydi. Hz. İbrahim bir gün Nemrut'a giderek onu Allah'a inanmaya çağırdı. Nemrut kendini beğenmiş bir tavırla, - Bu ülkenin tanrısı benim. Senin tanrın da kim? dedi. Hz. İbrahim, - Benim Rabbim Allah'tır. O öldürür ve yeniden diriltir, deyince, Nemrut, - Ben de öldürür ve diriltirim, dedi. (Nemrut iki mahkûmu yanına çağırarak birini öldürtmüş ve diğerini de serbest bırakarak güya kendisinin hem öldürmeye hem de diriltmeye gücü yettiğini ispatlamaya çalışmıştı.) Hz. İbrahim, - Allah güneşi doğudan getiriyor, sen de batıdan getirsene? dedi. Nemrut bu sözler üzerine şaşırıp kaldı. Ne diyeceğini bilemedi. Ancak yine de Allah'a inanmadı. (Bakara, 2/258'den uyarlanmıştır.).*
- Burada anlatılan olay hakkında öğrencilerin düşünceleri alınır. Hatta olayların can alıcı yerinde durularak "Siz olsaydınız bu durumda ne yapardınız?" gibi sorular yöneltilerek öğrencilerin konu üzerinde konuşmaları sağlanır. Bunlar doğrultusunda öğretmen konuyu kısaca üzerinden hareketle açıklar.

Metin Analizi Yoluyla Ayet ve Hadislerin Öğretimi

- Ayet ve hadislerin anlamlarının öğretmen tarafından analiz edilerek öğretime hazırlanması ve derste uygulanmasıdır.
- Örnek makale
<http://www.islamiarastirmalar.com/upload/pdf/980a1bafedd81d.pdf?sid=27a58f28e8ff08af2d1f36c3dbe9d656>

Örnek uygulama

- **Konu: Fil Suresi ve Anlamı**

Kazanım: Fil suresini ezbere okur ve anlamını söyler.

İlk aşamada seçilen sure, ayet veya hadisler olay, zaman, yer, metindeki kişiler vs. açılarından analiz edilir ve tabloya işlenir. Ardından ana fikir üzerinde sınıfta bir konuşma ortamı oluşturulur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ۝١ أَلَمْ يَجْعَلْ
كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ ۝٢ وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ۝٣ تَرْمِيهِمْ
بِحِجَارَةٍ مِنْ سِجِّيلٍ ۝٤ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ ۝٥

Anlamı

Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla
Rabb'in fil sahiplerine neler etti, görmedin mi?
Onların kötü planlarını boşa çıkarmadı mı?
Onların üstüne sürü sürü kuşlar gönderdi.
O kuşlar, onların üzerlerine pişkin tuğladan
yapılmış taşlar atıyordu.

Böylece Allah onları, yenilip çiğnenmiş ekine
çevirdi.

Fil Suresi ve Anlamı

Surenin Adı	
Hitap eden	
Hitap edilen	
Olay	
Olayın Yeri	
Olayın Zamanı	
Ana Fikir	

Metin Analiz Tablosu

Surenin adı	Fil
Konuşan	Allah (c.c.)
Hitap Edilen	Mekkeliler
Olayın Zamanı	Peygamberimizin doğduğu yıl
Olayın Yeri	Mekke
Olay	Kâbe'yi yıkmaya gelen fillerle desteklenmiş Habeşistan kralı Ebrehe'nin ordusunun kuşların attığı taşlarla hezimete uğraması.
Ana Fikir	Tevhid dinin sembolü olan Kâbe kıyamete kadar bu özelliğiyle ayakta kalacaktır. Kâbe Allah'ın evidir dolayısıyla hiçbir güç ona zara veremez. Herkes sahip olduğunu korumakla sorumludur.

- “Fil Suresi hangi konulardan bahsetmektedir?”,
“Surenin anlamını hatırlamanıza yardım eden anahtar kelimeler hangileridir?”
- “Bu kelimelerin Türkçe’de kullanılan şekilleri hangileridir?” gibi sorularla öğrencilerin yeni yaklaşımla verilen dersi ne kadar öğrendikleri ölçülecektir.

- İhlâs suresinin Anlamı:

“De ki o Allah birdir. Onun hiçbir şeye ihtiyacı yoktur. O doğurmamıştır ve doğrulmamıştır. Hiçbir şey onun dengi değildir.”

Konuşan	Yüce Allah'tır.
Hitap edilen	Peygamberimiz ve bütün insanlar
Zaman	Metinde anlatılan durum her zaman geçerlidir.
Yer	Anlatılan olay her yerde geçerlidir.
Olay	Allah'ın yüceliği, eşsiz yaratıcı olduğu anlatılmaktadır.
Ana fikir	Allah birdir, eşi ve benzeri yoktur, hiçbir şeye muhtaç değildir.

MUHTEVA (İÇERİK-KONU)	MAKSAT (AMAÇ-HEDEF)	METOD (YÖNTEM)	MALZEME (ARAÇ-GEREÇ)
<ul style="list-style-type: none">- Surede geçen kavramları öğrenci seviyesini dikkate alarak açıklama- Allah'ın birliği, sonsuz güç sahibi olduğu inancının Müslümanlar için önemini açıklama- Konuyu güncelleştirme, iki tanrının bulunması durumunda neler olabileceğini anlatma	<ul style="list-style-type: none">- Surenin ismi ve içindeki kavramlarla ilgili bilgi kazandırma- İslam inancındaki Allah'ın yaratıcılığı ve eşsizliği öğrenciye hissettirme.- Evrendeki düzene dikkat çekerek surede vurgulanan tek yaratıcı fikrini öne çıkarma	<ul style="list-style-type: none">- Soru-cevap ve anlatım, sözlükten kelimeleri buldurma- Allah'ın yüceliğini tek yaratıcı olduğunu evrendeki düzenden örneklerle açıklama- Evrendeki düzene dikkat çekme	<ul style="list-style-type: none">- Sözlükler- Konuyu öğrenci seviyesinde anlatabilecek örnekler ve olaylar, hazırlanmış uygun fotoğraflar

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ »
Allah suretlerinize (görünüştünüze) ve mallarınıza bakmaz. Ancak kalplerinize ve amellerinize bakar.” (Müslim, Birr, Hadis: 34)

Hadiste yer alan kavramlar ve deyimler nelerdir? (Hadisteki bağlamından hareketle kavramların taşıdığı anlamlar açıklanacaktır. Bu açıklamada kavramların çağrıştırdığı zıt anlamlardan da faydalanılabilir.)

Hadisin söyleniş nedeni sizce ne olabilir?

Hadisteki edebî sanatlar ve anlatım özellikleri nelerdir?

Hadisin anlamı Kur'an-ı Kerim'den hangi ayetlerle ilişkilendirilir?

Hadiste hangi konulara dikkat çekilmiş ve ne tür çözümler önerilmiştir? Peygamberimizin çözümlerinden ve öğütlerinden hareketle hangi güncel meselelere ne tür çözümler geliştirilebilir?

Hadis metninden hangi ilkeler çıkarılabilir?

Hadis metnine en uygun başlık ne olabilir?

Hadis hangi duygu ve düşünceleri uyandırmaktadır? (Hadisten hareketle yaşanan veya tanık olunan olaylardan da yararlanılarak duygu ve düşünceleri ifade eden kısa bir öykü veya metin yazılır.)

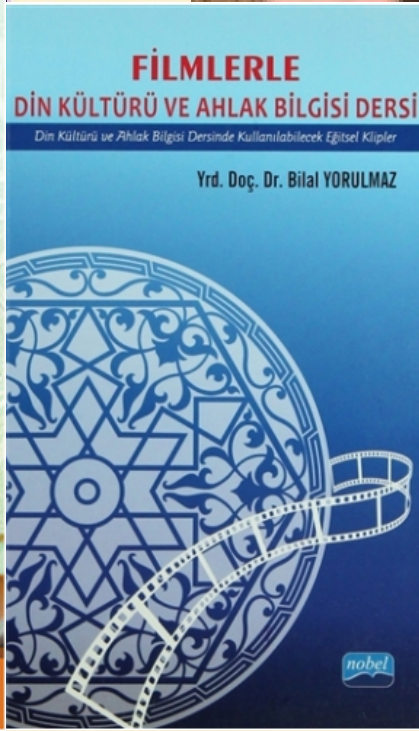
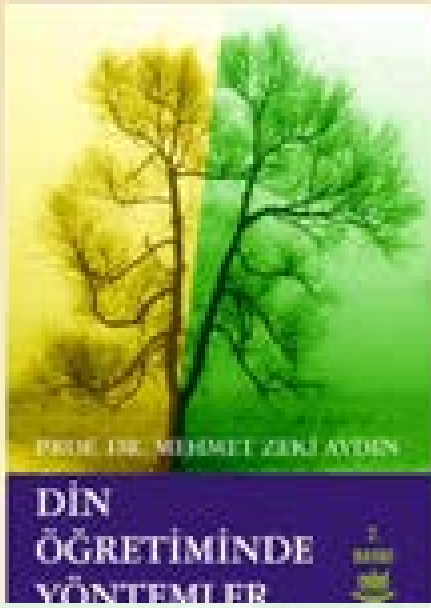
DİN DİLİ ÇALIŞMALARI

- İmam-Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretiminde öğretmenler dinî bir metin üzerinde nasıl çalışma yapabilirler?
- Öğretmenin belli bir konunun öğretimine geçmeden önce hangi yöntem ve araçları kullanacağı, diğer bir deyişle öğretimi nasıl destekleyeceği konusunda hazırlık yapması gerekir? Öğretim konusu dinî bir metin olduğunda öğretmenin daha çok hazırlığa ihtiyacı vardır. Çünkü din dili semboliktir. Dinî metinlerde benzetme, mecaz, kinayeli anlatım kullanılır. Bu yüzden kelimeleri ve sembolik anlatımı kavrama, din öğretiminin önemli bir konusudur.
- Öğretmenler sınıfta, Kur'an-ı Kerim'in tercümesi üzerinde çalışırken öğrenci tercüme edilmiş bir metindeki ana fikri kavramada bazen güçlük çekebilir. Fakat öğrenciye, metni, kendi kelimeleri ile ifade etme imkânı sağlanırsa o, ayetlerden verilmek istenilen mesajı daha kolay kavrayacaktır.
- Öğretmenlere dinî bir metin üzerinde çalışma yaparken yardımcı olabilecek bazı tavsiyeler şunlar olabilir:
- Öncelikle metin öğrencilerle birlikte birkaç kez okunmalıdır.
- Metin okunduktan sonra öğrencilere, metni anlamalarını kolaylaştırıcı sorular sorulmalıdır.

Metindeki iletişim hakkında

- Kim konuşuyor? Kime hitap ediyor? Neden böyle konuşuyor? gibi sorular öğrencilere uygun sorulardır.
- **b. Metindeki sembolik anlatım hakkında**
- Metindeki sembolik kelimeler ve ifadeler hangileridir? Bunların kullanılış sebebi ne olabilir?
- Günümüzde aynı ifadeyi söylersek nasıl söyleyebiliriz?
- Bu tür sorulara ortaöğretim döneminde önem verilir. Çocuk düşüncesini somutlaştırma özelliği aşağı yukarı 13 yaşına kadar sürer. 13 yaş, genelde dinsel kavramlarda mesafe kat edilen bir yaş olarak kabul edilir ve bu yaş, din konularında yetişkinlerin düşüncesine yakın bir düşüncenin teşekkül ettiği bir yaştır. Bu yaşta dinî kavramlar ve fikirler daha soyut terimlerle düşünülebilir, din dilini anlamak kolaylaşmıştır.

- Sorular, metinde geçen kahramanlar ve onların davranışları hakkında olabilir.
- Anlatılan veya okunan bir dinî metni veya hikâyeyi başkalarına aktarabilme amacıyla sorulan bu sorular, öğrenciyi, durumu daha iyi anlamaya ve kullanılan sembolleri öğrenmeye itecek, kısaca öğrenci, metne motive olacaktır. Ayrıca öğrenci, bilgiyi kullanabilme alışkanlığı kazanacaktır. Kendi dillerinde zengin bir kelime dağarcığına sahip olan öğrenciler, din dilini ve dinsel metinlerdeki gizli ifadeyi daha çabuk kavrayacaklardır.
- Sorular cevaplandırılırken yapılacak en iyi şey, sınıfı 6-8 kişilik gruplara bölmektir. Ayrıca sorular ev ödevi olarak da verilebilir. Böylece cevaplarda bütün öğrencilerin katkısı sağlanacaktır.
- Öğrencilere, anladıklarını kendi cümleleriyle, kendi dillerindeki sembollerle ifade edebilme imkânı verdiğimizde, aynı zamanda onları şaşırtan, bunaltan ve baskı altında tutan şeyleri de açıklama imkânı veririz.
- İmam-Hatip Lisesi Meslek Dersleri Öğretiminde öğretmen, öğrencilere ve öğretim konularına uygun bir dinî metni ele alır, günümüz şartlarına getirir ve onu öğrencilerin davranışlarına yaklaştırırsa, ders zevkli hâle gelecek ve dersin ciddiye alınmaması gibi bir durum söz konusu olmayacaktır.

Kenan DEMİRTAŞ
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü
Eğitim Uzmanı

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ